

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАОЧНОЇ ТА
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Освітній ступінь Магістр

на тему „Управління фінансовими ресурсами у
сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі Українки
Дубенського району Рівненської області та шляхи його покращення”

Виконав: студент VII курсу, групи Фін – 713

Спеціальності 072 „Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок”
(шифр і назва)

Гадомська Зоряна Романівна

Керівник: Східницька Г. В.
(Прізвище та ініціали)

Рецензент: Меткий О. В.
(Прізвище та ініціали)

ДУБЛЯНИ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАОЧНОЇ ТА
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ
Освітній ступінь **Магістр**
Спеціальність **072 „Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок”**
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

(підпис)

к.е.н., доцент Грицина О. В.

(звання, ступінь, прізвище та ініціали)

„13” березня 2024 р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Гадомській Зоряні Романівні

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1.Тема роботи „Управління фінансовими ресурсами у сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі України Дубенського району Рівненської області та шляхи його покращення”

Керівник роботи к.е.н., доцент Східницька Г. В.

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджена наказом ЛНУП від „08” березня 2024 р. № 171/ К-С

2.Термін здачі студентом закінченої кваліфікаційної роботи 05.12. 2024 р.

3.Вихідні дані для кваліфікаційної роботи: статистичні дані, аналітичні записки, річна фінансова звітність за 2021-2023 рр.

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність, призначення та класифікація фінансових ресурсів підприємства

1.2 Характеристика особливостей формування, використання та інструменти управління фінансовими ресурсами підприємства

1.3 Методика дослідження

2 АНАЛІЗ СТАНУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРЬКОМУ ВИРОБНИЧОМУ КООПЕРАТИВІ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

- 2.1 Організаційно-економічна та фінансова характеристика об'єкта дослідження
Аналіз складу і структури власного та позикового капіталу
- 2.2 сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області
Оцінка фінансових результатів діяльності сільськогосподарського
- 2.3 виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області
- 3 ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЧОГО КООПЕРАТИВУ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ
- 3.1 Шляхи забезпечення зростання показників ефективного використання фінансових ресурсів об'єкта дослідження
Напрями оптимізації джерел формування фінансових ресурсів
- 3.2 сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області
5. Перелік графічного матеріалу: таблиці, рисунки
6. Дата видачі завдання „13” березня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів роботи
1	Отримання завдання. Вивчення рекомендованої літератури по темі КР. Написання аналітичного огляду. Вивчення об'єкту. Аналіз існуючого стану (складання програми; написання пояснювальної записки; підготовка картографічних матеріалів для кваліфікаційної роботи).	13.03.2024
2	Розробка перспективного рішення та його обґрунтування (написання перспективної частини; виготовлення планової основи для основного варіанту роботи).	12.09.2024
3	Розробка та обґрунтування пропозицій щодо реалізації роботи. Написання економічної частини роботи; висновків і пропозицій з реалізації роботи; кінцеве редагування пояснювальної записки; оформлення кінцевого варіанту роботи та інших графічних матеріалів, які представляються до захисту в ЕК).	04.11.2024
4	Кінцеве оформлення кваліфікаційної роботи (здача пояснювальної записки керівнику КР; виправлення його зауважень; здача КР на рецензування; кінцеве оформлення ілюстративних матеріалів, таблиць).	03.12.2024
5	Підготовка до захисту в ЕК. Попередній захист на випускній кафедрі (написання доповіді й погодження її з керівником КР; виправлення зауважень у графічній частині).	06.12.2024

Студент _____ Гадомська З. Р.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Східницька Г. В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

У кваліфікаційній роботі висвітлено сутність теоретико-методологічних основ формування фінансових ресурсів. Охарактеризовано засади формування й використання фінансових ресурсів, а також виокремлено інструментарій управління ними у процесі функціонування об'єкта бізнесового середовища.

Описано теоретичні підходи до оцінки стану фінансових ресурсів у сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області. Здійснено оцінку фінансової звітності об'єкта дослідження за видами діяльності, а також проведено аналіз організаційно-економічну та операційної діяльності досліджуваного кооперативу. Проведено аналіз структури й складу власних фінансових ресурсів господарства.

Запропоновано напрями покращення управління фінансовими ресурсами. Узагальнено шляхи оптимізації джерел формування фінансових ресурсів сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області та підвищення ефективності їх використання в умовах сьогодення. Сформовано оптимальні резерви підвищення рівня капіталізації досліджуваного сільськогосподарського кооперативу.

Ключові слова: фінансові ресурси, власний капітал, управління фінансовими ресурсами, фінансовий менеджмент, залучені фінансові ресурси.

SUMMARY

The qualification work highlights the essence of the theoretical and methodological foundations of the formation of financial resources. The principles of formation and use of financial resources are characterized, as well as the toolkit of their management in the process of functioning of the business environment object is highlighted.

Theoretical approaches to assessing the state of financial resources in the agricultural production cooperative named after Lesya Ukrainka of the Duben district of the Rivne region are described. An assessment of the financial reporting of the research object by types of activity was carried out, as well as an analysis of the organizational, economic and operational activities of the investigated cooperative. An analysis of the structure and composition of the farm's own financial resources was carried out.

Directions for improving the management of financial resources are proposed. The ways of optimizing the sources of financial resources formation for the agricultural production cooperative named after Lesya Ukrainka of the Duben district of the Rivne region and increasing the efficiency of their use in today's conditions are summarized. Optimal reserves for increasing the level of capitalization of the studied agricultural cooperative have been formed.

Key words: financial resources, own capital, management of financial resources, financial management, involved financial resources.

УДК: 658.141

Кваліфікаційна робота: 99 с. текстової частини, 13 рисунків, 10 таблиць, 41 бібліографічне джерело.

Управління фінансовими ресурсами у сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області та шляхи його покращення

Гадомська З. Р. Кваліфікаційна робота. Кафедра фінансів, банківської справи та страхування. Львівський НУПІ, 2024.

Розкрито сутність теоретико-методологічних основ формування фінансових ресурсів. Охарактеризовано засади формування й використання, фінансових ресурсів, а також виокремлено інструментарій управління ними у процесі функціонування об'єкта бізнесового середовища.

Описано теоретичні підходи до оцінки стану фінансових ресурсів у сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області. Здійснено оцінку фінансової звітності об'єкта дослідження за видами діяльності, а також проведено аналіз організаційно-економічну та операційної діяльності досліджуваного кооперативу. Проведено аналіз структури й складу власних фінансових ресурсів господарства.

Запропоновано напрями покращення управління фінансовими ресурсами. Узагальнено шляхи оптимізації джерел формування фінансових ресурсів сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області та підвищення ефективності їх використання в умовах сьогодення. Сформовано оптимальні резерви підвищення рівня капіталізації досліджуваного сільськогосподарського кооперативу.

Ключові слова: фінансові ресурси, власний капітал, управління фінансовими ресурсами, фінансовий менеджмент, залучені фінансові ресурси.

		7
	ЗМІСТ	
	ВСТУП	6
1	ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1	Економічна сутність, призначення та класифікація фінансових ресурсів підприємства	9
1.2	Характеристика особливостей формування, використання та інструменти управління фінансовими ресурсами підприємства	26
1.3	Методика дослідження	36
2	АНАЛІЗ СТАНУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ВИРОБНИЧОМУ КООПЕРАТИВІ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	45
2.1	Організаційно-економічна та фінансова характеристика об'єкта дослідження	45
2.2	Аналіз складу і структури власного та позикового капіталу сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі України Дубенського району Рівненської області	65
2.3	Оцінка фінансових результатів діяльності сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі України Дубенського району Рівненської області	71
3	ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЧОГО КООПЕРАТИВУ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	79
3.1	Шляхи забезпечення зростання показників ефективного використання фінансових ресурсів об'єкта дослідження	79
3.2	Напрями оптимізації джерел формування фінансових ресурсів сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі України Дубенського району Рівненської області	89
	ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	100
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	104

ВСТУП

Цифрова трансформація бізнесу та особливості воєнного часу вимагають від підприємств нових підходів до ведення діяльності з метою забезпечення ефективного функціонування підприємств та організацій для кожного управлінця основне місце займає наявність в достатній мірі власних фінансових ресурсів для повного чи розширеного відтворення діяльності його суб'єкта бізнесу. На цій основі виникає розуміння важливості і необхідності безперебійного та системного поповнення фондів фінансових ресурсів усіх підприємств та організацій, які здійснюють підприємницьку діяльність сьогодні. Ефективне формування фінансових фондів підприємства вимагає комплексного підходу, який передбачає не лише залучення достатніх коштів з різних джерел, але й раціонального їх розподіл.

Розуміння основ функціонування процесу систематизації чинників внутрішнього та зовнішнього середовища прямопропорційно впливає прийняття управлінських рішень, визначає коло найоптимальніших фінансових питань й забезпечує умови поступового фінансового зростання господарюючого суб'єкта.

Серед когорти вчених економічної думки, які вивчали питання процесу управління фінансовими ресурсами підприємств, відомі науковці Азаренкова Г. М., Аранчій В. І., Власова Н. О., Гриньова В. М., Кірейцев Г. Г., Марич П. М., Опарін В. М., Поддєрьогін А. М., Шелудько В. М. й ін.

Стосовно теоретичних аспектів дослідженням питання організації процесу управління фінансовими ресурсами господарюючих суб'єктів в економічній літературі висвітлено рядом вітчизняних та зарубіжних науковців. Проте, ґрунтовне вивчення питання пошуку напрямів покращення управління фінансовими ресурсами охоплене увагою доволі невеликою кількістю думок і результатів досліджень науковцями, що і зумовлює актуальність теми кваліфікаційної роботи й глибинним аналізом досліджувано тематики.

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області.

Предметом написання кваліфікаційної роботи є систематизація теоретичних і методичних основ фінансових ресурсів досліджуваного

кооперативу з метою детального аналізу його фінансово-господарської діяльності та узагальнення конкретних напрямів удосконалення процесу управління фінансовими ресурсами із врахуванням умов ведення підприємницької діяльності в часі дії військового стану в країні.

Метою написання кваліфікаційної роботи є дослідження питань формування, розподілу фінансових ресурсів в досліджуваному кооперативі, а також оптимізація процесу управління власними і залученими фінансовими ресурсами з метою подальшого узагальнення найприйнятніших напрямів їх покращення в сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області.

Відповідно до поставленої мети у кваліфікаційній роботі сформульовано наступні завдання:

- дослідити теоретичні та методологічні основи формування та використання фінансових ресурсів, які необхідні для належного функціонування господарюючого суб'єкта;
- надати організаційно-економічну й фінансову характеристику діяльності сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області;
- провести аналіз фінансового стану досліджуваного кооперативу;
- проаналізувати структуру власних й залучених фінансових ресурсів об'єкта дослідження;
- запропонувати шляхи покращення управління фінансовими ресурсами об'єкта досліджуваного господарства.

Під час виконання кваліфікаційної роботи здобувачем вищої освіти за основу приймалися глибинні і змістовні дослідження основ економічної та фінансової думки, методичні підходи і принципи, а також велика кількість наукових досліджень вітчизняних і закордонних науковців задля детального вивчення порушеної проблеми формування і розподілу фінансових ресурсів на підприємствах та подальшим аналізом їх впливу на сучасні умови процесу управління фінансовими ресурсами в умовах дії військового стану. А також, на цій основі, запропонувати напрями покращення процесу управління фінансовими ресурсами для досліджуваного сільськогосподарського кооперативу.

Здобувачем освіти опрацьовано ряд універсальних методів наукового пізнання і дослідження економічних явищ та процесів з метою глибинного аналізу та формулювання власного бачення досліджуваної проблеми. Використаний багаж знань знайшов своє відображення у вирішенні ключових завдань, які були поставлені перед здобувачем освіти при виконанні кваліфікаційної роботи.

Наукова новизна одержаних результатів. Вивчення теоретичних й практичних основ кваліфікаційної роботи відображають отримані результати дослідження з елементами наукової новизни:

- запропоновано уточнення визначення термінів «фінансові ресурси» та «управління фінансовими ресурсами» на підставі характеристики та принципів формування, розподілу та управління ними в сучасних умовах здійснення підприємницької діяльності;

- здійснено аналіз виробничої й фінансово-економічної діяльності об'єкта дослідження, а також проведено детальну оцінку фінансового стану сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області;

- виокремлено шляхи забезпечення зростання показників ефективного використання фінансових ресурсів об'єкта дослідження;

- узагальнено напрями оптимізації джерел формування фінансових ресурсів у сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області.

Дослідження теоретико-методологічних аспектів формування фінансових ресурсів поведено здобувачем вищої освіти згідно діючих нормативних та законодавчих документів, систематичними поступленнями навчальної й навчально-наукових літературних джерел. Кваліфікаційна робота включає інформацію з опрацьованих періодичних видань теоретичного і прикладного характеру, а також дані з інтернет-простору та ін.

РОЗДІЛ 1

1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність, призначення та класифікація фінансових ресурсів підприємства

У сучасних умовах, особливо в умовах війни, успіх бізнесу безпосередньо залежить від наявності стабільних фінансових потоків. Для забезпечення безперебійної діяльності підприємствам необхідно не тільки залучати достатню кількість фінансових ресурсів, але й ефективно їх розподіляти. Ключовим завданням для керівників господарюючих суб'єктів є розробка та впровадження системних підходів до формування та управління фінансовими потоками.

Війна внесла значні корективи у ведення бізнесу, підкресливши критичну важливість фінансового планування. Для забезпечення стабільності та розвитку підприємствам необхідно розробити ефективні стратегії залучення та використання фінансових ресурсів. Системний підхід до формування фінансових потоків дозволить підприємствам адаптуватися до мінливих умов ринку та досягати поставлених цілей.

У пошуках фінансової стійкості підприємствам необхідно диверсифікувати джерела фінансування. В умовах кризи важливо забезпечити безперебійний потік коштів за рахунок різних фінансових інструментів. Розуміємо, що лише ефективне управління фінансовими ресурсами дозволить підприємствам не тільки вижити, але й розвиватися в складних умовах.

Під визначенням «система фінансових фондів підприємства» слід розуміти сукупність фінансових інструментів та механізмів, що забезпечують оптимальне залучення, розподіл та використання фінансових ресурсів для досягнення стратегічних цілей підприємства. Ефективно організована система фінансових фондів дозволяє оптимізувати структуру надходжень, мінімізувати фінансові ризики та забезпечити стабільне фінансове становище

підприємства в довгостроковій перспективі. При цьому, вибір конкретних фінансових інструментів та їхнє поєднання залежить від багатьох факторів, таких як розмір підприємства, галузь діяльності, ринкові умови та стратегічні цілі.

Цитата Бобильової А. З. вдало ілюструє еволюцію поняття "ресурси" від простого накопичення грошей до більш широкого розуміння як сукупності можливостей [4, С. 114].

Якщо розглядати термін «ресурси» із погляду накопичення та капіталізація, то це фундаментальні процеси, які лежать в основі будь-якого бізнесу. Накопичення ресурсів дозволяє створювати "подушку безпеки" та фінансувати майбутні проекти. Капіталізація ж перетворює ці ресурси на інструмент для збільшення вартості бізнесу. Зі сторони реалізації нових можливостей, то ресурси не є самоціллю. Їхня основна функція – забезпечити розвиток підприємства, відкриття нових ринків, створення інноваційних продуктів тощо. Стосовно перспективи формування і використання ресурсів, то їх сутність слід пов'язувати із довгостроковою орієнтацією. Ресурси використовуються не тільки для вирішення поточних завдань, а й для формування майбутнього бізнесу.

Розглянемо більш детально еволюцію поняття "фінансові ресурси" та їхній тісний зв'язок з виникненням і розвитком грошових відносин:

- Фінансові ресурси як продукт еволюції грошових відносин: Поява грошей значно розширила можливості як для підприємств, так і для індивідуумів. Гроші стали універсальним засобом обміну, що спростило економічні взаємовідносини.
- Капіталізація та прибуток: Здатність грошей приносити прибуток стала поштовхом для їх активного накопичення та використання в інвестиційних цілях.
- Виникнення фінансових відносин: Обмін грошима та іншими фінансовими активами породив новий тип відносин – фінансові. Вони стали невід'ємною частиною економічної системи.

- Взаємозв'язок фінансів та виробництва: Фінанси не існують окремо від реального сектора економіки. Вони забезпечують функціонування виробничих процесів, інвестуючи в нові проекти та забезпечуючи поточну діяльність підприємств.

Нині багато існує тверджень та методичних науково-обґрунтованих підходів стосовно тлумачення категорії «фінансові ресурси».

Відома учена Романенко Т. В. переконана, що в процесі кругообігу капіталу у господарстві фінансові відносини трансформуються у фінансовий результат – фінансові ресурси [31, С. 269-282]. Її трактування доповнює загальну картину і вносить свої нюанси. На її думку, фінансові ресурси є грошовими коштами суб'єктів бізнесового середовища і надходять до них із усіх можливих джерел формування фінансового потенціалу господарства від господарської, фінансової, інвестиційної діяльності. На переконання ученої, більшість пасиву балансу підприємства виступають у формі фінансових ресурсів. Романенко Т. розділяє фінансові ресурси за двома формами наступних класифікаційних ознак:

- у залежності від джерел формування;
- за правом власності [31, С. 281-282].

Фінансові ресурси як результат структурних перетворень – такий підхід до розгляду поняття «фінансові ресурси» Романенко Т. формулює. Вона підкреслює, що фінансові ресурси не виникають у вакуумі, а є результатом складних процесів, що відбуваються в економіці. Вони формуються в результаті розподілу створеного суспільного продукту. З погляду розпорядження суб'єктів різних рівнів, то східна до думки, що фінансові ресурси можуть бути в розпорядженні як держави, так і місцевих органів влади, а також підприємств та інших суб'єктів господарювання. Також розглядає фінансові ресурси у формі сформованих фондів грошових коштів, позаяк основним елементом фінансових ресурсів є грошові кошти, які накопичуються у фондах для подальшого використання. [31, С. 249].

Безперервність фінансових потоків є фундаментом успішного функціонування будь-якого підприємства. Стабільні грошові надходження дозволяють компанії не тільки покривати поточні витрати, але й інвестувати в розвиток, залучати кваліфікованих фахівців та забезпечувати конкурентоспроможність на ринку. Регулярні надходження коштів є показником ефективної роботи підприємства та його здатності адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Джерела фінансування підприємства можуть бути різноманітними: від продажу товарів і послуг до інвестицій, кредитів та грантів. Кожне підприємство має знайти оптимальне поєднання цих джерел, враховуючи специфіку своєї діяльності та ринкові умови. Систематичний аналіз та управління фінансовими потоками дозволяє оптимізувати структуру капіталу та забезпечити стабільність бізнесу.

Ефективне управління фінансовими ресурсами передбачає комплекс заходів, спрямованих на планування, контроль та аналіз грошових потоків. Важливу роль відіграє бюджетування, яке дозволяє прогнозувати надходження та витрати, а також контролювати виконання фінансових планів. Крім того, необхідно здійснювати регулярний моніторинг фінансових показників, аналізувати причини відхилень від плану та вносити необхідні корективи.

Під час господарської діяльності підприємства беруть участь різні учасники, які впливають на рух грошей. Кожен з них відіграє свою роль у створенні, розподілі та використанні фінансових ресурсів. У процесі операційної діяльності підприємства виникають фінансові відносини між різними суб'єктами. Їхні ролі та взаємодія визначають особливості формування та використання фінансових потоків. Різноманітні учасники економічних процесів відіграють ключову роль у формуванні фінансової сфери підприємства. Їхні дії безпосередньо впливають на рух грошових коштів та фінансовий стан суб'єкта бізнесового середовища.

Отже, фінансові ресурси – це різноманітні грошові кошти та їх еквіваленти, які підприємство використовує для різних цілей. Це можуть бути як постійні джерела фінансування (власний капітал), так і тимчасові (кредити). Вибір джерел фінансування залежить від потреб підприємства та його стратегічних цілей

Далі перейдемо до аналізу категорії «фінансових ресурсів» за класифікаційними ознаками. Такий підхід допоможе структурувати їх у групи, що відобразатимуть їх суть і можливі варіанти акумуляції.

Аналізуючи наукові праці, ми помітили, що деякі автори пропонують класифікувати фінансові ресурси за обмеженою кількістю ознак. Вони вважають, що надмірна деталізація ускладнює розуміння цього поняття. Однак ми переконані, що комплексний підхід, який враховує різноманітні критерії класифікації, дозволить отримати більш повну картину

На думку Поддєрьогіна А. М., власні та залучені кошти виступають основними складовими категорії «фінансові ресурси підприємства». Статутний капітал, валовий дохід, прибуток чи амортизаційні відрахування формують власні надходження, а залученими слід вважати – пайові внески, кредитні ресурси, субвенції, субсидії, дотації, а також грошові кошти, які отримані від операцій, які здійснювалися на фінансовому ринку [29, С. 112-119]. Подаємо нижче його варіант класифікації джерел формування фінансових ресурсів суб'єкта бізнесового середовища:

- ресурси, що формуються під час заснування підприємства;
- ресурси, формуються за рахунок власних і притриманих до них коштів;
- ресурси, які мобілізуються на фінансовому ринку;
- ресурси, що надходять у порядку розподілу грошових надходжень [29, С. 117-119].

Відомий учений Опаріна В. М. притримується дещо іншого бачення сутності економічних аспектів визначення терміну «фінансові ресурси». Переконаний, що кругообіг у виробництві, характер використання та право

власності чи можливість розпоряджатися [28, С. 68-69]. Однак, до допоміжних характеристик, на думку дослідника, потрібно віднести види фінансових ресурсів, що можуть використовуватися керівництвом суб'єкта господарювання при потребі. Таким чином, розуміємо, що джерелами фінансових ресурсів підприємства є прибуток від основної діяльності, кошти, необхідні для забезпечення безперервного виробничого процесу (оборотні кошти), відрахування на заміну зношених основних засобів (амортизація), кредити банків, бюджетні кошти (субсидії, дотації, субвенції), а також кошти, які надходять з цільових фондів [28, С. 67-72].

Своє бачення накопичення фінансових ресурсів висловили Власова Н. О. та Мелушов І. Ю., пояснюючи це розподілом і перерозподілом національного доходу і сукупного суспільного продукту повинен відбуватися із залученням делегованих органів влади в частині розподілу, виходячи із показників ефективності діяльності підприємств [6, С. 43-44].

Зі слів Шевченко В. О., успішне формування фонду грошових ресурсів підприємства безпосередньо пов'язане з професійними якостями керівництва, його здатністю організувати ефективну роботу всіх підрозділів та оптимізувати всі бізнес-процеси [40].

Авторський колектив провідних вітчизняних науковців в складі Лігоненко Л. О., Гринюк Н. А. та Гуляєвої Н. М. переконані, що оскільки фінансові ресурси є невід'ємною частиною виробничого процесу, їх можна ототожнювати з капіталом. Такий підхід дозволяє детально аналізувати, як саме ці ресурси використовуються, для чого вони призначені та в які активи інвестуються. Розглядаючи фінансові ресурси як капітал, що бере участь у виробництві, ми отримуємо можливість класифікувати їх за різними ознаками: за цільовим призначенням (наприклад, інвестиції, оборотні кошти), за об'єктом інвестування (основні засоби, оборотні активи) та за формою використання (власний капітал, позикові кошти) [12, С. 124-136].

Отже, хоч науковці пропонують різні погляди на природу та функції фінансових ресурсів, вони сходяться на думці, що найважливішим критерієм

їх класифікації є джерело формування. Традиційно виділяють три основні групи: власні кошти, позикові кошти та кошти, залучені з інших джерел

На початковому етапі розвитку підприємства власні фінансові ресурси відіграють вирішальну роль. Вони є інвестицією власників у майбутнє бізнесу і дозволяють забезпечити його незалежність, стійкість та можливість розвитку. Завдяки власним коштам підприємство може збільшувати виробництво, створювати нові робочі місця та сприяти розвитку регіону. Власний капітал – це стратегічний ресурс, який забезпечує довгострокову стабільність підприємства. Він дозволяє не лише пережити тимчасові труднощі, але й реалізовувати амбітні проекти. Наявність значної частки власних коштів знижує ризик банкрутства і дозволяє підприємству ефективно управляти своїми фінансовими потоками.

У сучасних умовах війни забезпечення підприємства власними фінансовими ресурсами є надзвичайно складним завданням. Більша частина бюджетних коштів спрямовується на оборону та соціальну сферу, тому підприємства змушені шукати додаткові джерела фінансування. Зростання питомої ваги власних коштів є важливим для стабільності бізнесу, але в умовах війни це може бути досить складним завданням.

Незважаючи на війну, збереження балансу між власними та залученими коштами є важливим для будь-якого підприємства. Хоча власні кошти забезпечують більшу фінансову незалежність, їх недостатність може стримувати розвиток бізнесу. Тому підприємства змушені шукати оптимальне співвідношення між власними і залученими ресурсами.

В умовах воєнного стану підприємства стикаються з безпрецедентними викликами. Частина з них була змушена припинити свою діяльність, тоді як інші намагаються вижити за рахунок залучення додаткових фінансових ресурсів. Хоча кредити можуть забезпечити необхідну ліквідність, процедура їх отримання значно ускладнилася. Банки стали більш обережними у наданні кредитів через зростання ризиків неповернення коштів. Це призводить до

збільшення термінів розгляду кредитних заявок та посилення вимог до потенційних позичальників.

Крім банківських кредитів, підприємства можуть розглядати альтернативні джерела фінансування, такі як інвестиції від приватних осіб, венчурні інвестиції або державні програми підтримки бізнесу. Однак, і ці джерела мають свої особливості та вимоги. Наприклад, для залучення інвестицій підприємство має представити інвесторам чіткий бізнес-план та довести перспективність свого проекту.

Залучення додаткових фінансових ресурсів вимагає від підприємств високого рівня фінансової дисципліни. Необхідно ретельно планувати використання коштів, контролювати витрати та забезпечувати своєчасне повернення кредитів. В іншому випадку, підприємство може опинитися в ще більш складній фінансовій ситуації.

На переконання Василика О. Д., доречним є поділ фінансових ресурсів на власні, залучені і позичені. Власні ресурси підприємства - це основа його фінансової незалежності. Це кошти, які належать підприємству без будь-яких зобов'язань. Позичені та залучені ресурси є додатковими джерелами фінансування, але вони мають свої умови використання, а позичені – це кошти, які підприємство отримує у тимчасове користування від інших суб'єктів господарювання (банків, інших компаній тощо) на певних умовах [5, С. 68-73].

Структура фінансових ресурсів підприємства, зокрема співвідношення власного і позикового капіталу, є важливим індикатором його фінансової стійкості та ризиків. Аналіз цього показника дозволяє оцінити:

- Рівень фінансової незалежності, позаяк чим вища частка власного капіталу, тим менше підприємство залежить від зовнішніх кредиторів.
- Спроможність сервісувати борг, бо адекватне співвідношення дозволяє своєчасно здійснювати платежі за кредитами та облігаціями.

- Інвестиційну привабливість, оскільки оптимальна структура капіталу є одним із ключових факторів, які враховують інвестори при прийнятті рішень.

- Ризики банкрутства, та як занадто висока частка позикового капіталу може свідчити про високу фінансову залежність і збільшувати ризики неплатоспроможності."

Розуміння структури вашого фінансового капіталу – це ключ до ефективного управління бізнесом. Занадто велика залежність від кредитів може обмежити вашу маневреність, а надмірна кількість власних коштів – знизити ефективність використання активів. Аналізуючи співвідношення власного і позикового капіталу є можливість оптимізувати структуру капіталу, приймати обґрунтовані інвестиційні рішення, збільшити фінансову стійкість підприємства та підвищити його привабливість для інвесторів.

Обсяг та структура власних фінансових ресурсів є важливими показниками фінансового стану підприємства, оскільки відображають ефективність його діяльності та потенціал для подальшого розвитку. Виробничі потужності, вид діяльності, обсяг виробництва та результативність функціонування безпосередньо впливають на формування власного капіталу. Професійне управління фінансовими ресурсами дозволяє збільшити обсяг власного капіталу за рахунок ефективної діяльності та інвестування, оптимізувати структуру капіталу - розподіляти кошти між різними напрямками діяльності з метою максимальної віддачі, а також приймати обґрунтовані інвестиційні рішення, оскільки Інвестувати кошти в перспективні проекти для розширення виробництва та підвищення прибутковості.

Аналіз структури власного капіталу дозволяє керівникам підприємств оцінити фінансову стійкість, визначити напрямки подальшого розвитку та приймати ефективні управлінські рішення. Від того, наскільки ефективно керівництво підприємства управляє фінансовими ресурсами, залежить його успіх. Професійний підхід до формування та використання власного капіталу

створює основу для забезпечення стабільного функціонування підприємства, розширення власного виробництва, підвищення рівня конкурентоспроможності й залучення додаткових інвестиційних надходжень.

Для досягнення цих цілей необхідно проводити регулярний аналіз структури власного капіталу та приймати зважені управлінські рішення.

Багато вчених досліджували природу, сутність, призначення терміну «фінансові ресурси». Хоча їхні думки трохи відрізняються, всі вони згодні з одним: гроші – це основа будь-якого бізнесу. Важливо не тільки мати гроші, але й вміти їх накопичувати та використовувати. Це як подушка безпеки для компанії, яка допомагає їй досягати своїх цілей. Ключовим аспектом ефективного управління підприємством є організація накопичення фінансових ресурсів. Незалежно від обраного методу аналізу структури фінансових ресурсів, можна зробити висновок про їхню визначальну роль у забезпеченні функціонування підприємства. Фінансові ресурси є своєрідним фундаментом, на якому будується бізнес.

Розуміння сутності фінансових ресурсів є важливим для будь-якого підприємця. Незважаючи на різноманітність наукових підходів, всі вони зводяться до одного: фінансові ресурси – це життєво необхідний елемент для успішного ведення бізнесу.

Узагальнюючи думки провідних науковців щодо розуміння сутності терміну «фінансові ресурси суб'єкта бізнесового середовища», подамо власне розуміння цього поняття. Таким чином, під поняттям «фінансові ресурси суб'єкта бізнесового середовища» слід розглядати суму грошових коштів та платіжних засобів у частині активів господарства з метою їх ефективного використання під час здійснення господарської, фінансової чи інвестиційної діяльності усіх суб'єктів бізнесового середовища не залежно від форми ведення бізнесу. Задля детальнішого освоєння сутності досліджуваної категорії доцільно проаналізувати додатково й функції фінансових ресурсів. Таким чином можна опанувати теоретичні аспекти їх формування, використання у виробничому процесі, управлінські аспекти тощо.

На рис. 1.1 продемонстровано класифікацію фінансових ресурсів суб'єктів бізнесового середовища.

Рис. 1.1 Класифікація фінансових ресурсів суб'єктів бізнесового середовища [узагальнено на основі 1, С. 244; 9, С. 249; 5, С. 112-119; 10, С. 311-319; 6; 4, С. 78-81; 11, С. 276-279; 3; 12, С. 69-72; 13, С. 54-61]

Стосовно розподілу функціональних можливостей та функції категорії «фінансові ресурси підприємств» з різних поглядів визначають їх, а також виходять із ролі у виробничому процесі. Практично усі вітчизняні дослідники виокремлюють розподільчу й контролюючу функції фінансових ресурсів, які визначають суть, роль та призначення фінансових ресурсів у економічній теорії.

Учені Стельмаха М. В., Леонтьєва В. Є. та Марича П. М. вважають таку класифікацію функцій фінансових ресурсів обґрунтовану, спершу здійснюється розподіл фінансових ресурсів по ділянках їх акумуляції, а пізніше - необхідно здійснювати контроль за правильністю їх розподілу та використання у операційному процесі підприємства [34, С. 92-103; 17, С. 221].

На думку Курінної О. В., доцільно підкреслити важливість ще однієї функції фінансових ресурсів – акумуляція фінансових доходів. Такий розподіл функції сприятиме створенню додаткових можливостей формування в господарстві більшого розміру прибутку й дозволяє керівнику суб'єкта бізнесового середовища забезпечувати точку беззбитковості у діяльності його суб'єкта бізнесу [9, С. 161-166].

Непочатенко О. О. та Мельничук Н. Ю. вбачають трактування функцій Курінної О. В. раціональнішим із погляду формування фінансових ресурсів у господарстві. На переконання учених, слід виокремити забезпечувальну функцію. Основною сутністю цієї функції магло б бути створення необхідного фінансового резерву для непередбачуваних ситуацій в разі недоотримання планових доходів в силу певних непередбачуваних обставин Нечипоренко А. В. та Рибалкіна А. О. переконані, що виробничі витрати підприємства мають покриватися за рахунок власних фінансових ресурсів. І лише при дуже великій потребі можна залучати додаткові ресурси на короткий період часу. За таких умов функції фінансових ресурсів збережуть свою сутність та основне призначення [24, С. 233-235; 26].

Детальний аналіз фінансових показників підприємства є необхідною умовою для оцінки його фінансової стійкості та платоспроможності. На основі

отриманих даних можна розробити прогноз розвитку підприємства та розробити програму превентивних заходів для усунення можливих фінансових ризиків. Щоб приймати правильні управлінські рішення, необхідно регулярно аналізувати фінансовий стан підприємства. Це дозволить виявити слабкі місця, оцінити ефективність роботи і розробити стратегію розвитку. Завдяки своєчасному аналізу можна уникнути фінансових проблем і забезпечити стабільне зростання бізнесу

Фінансові ресурси підприємства складаються з різноманітних джерел, таких як власні кошти та залучені. Вони є життєво необхідними для забезпечення поточної діяльності, інвестицій та розвитку бізнесу. Оптимальне поєднання різних джерел фінансування дозволяє забезпечити фінансову стабільність і гнучкість підприємства.

Ефективне управління фінансовими ресурсами, які включають статутний капітал, амортизаційні відрахування, кредити та інші джерела, є одним з ключових завдань фінансового менеджменту. Правильне розподілення та використання коштів дозволяє оптимізувати виробничі процеси, підвищити прибутковість і забезпечити довгостроковий розвиток підприємства.

Аналіз фінансової діяльності підприємства передбачає дослідження ефективності використання фінансових ресурсів. Особливу увагу слід приділити структурі фінансових потоків, тобто надходженню та витрачання коштів. Виявлення закономірностей у цих потоках дозволяє розробити ефективні механізми управління фінансами та підвищити прибутковість підприємства.

Керівникам господарств слід розуміти, що задля успішного розвитку бізнесу необхідно розуміти, як працює фінансова система підприємства. Аналіз фінансових потоків дозволить виявити резерви для збільшення прибутку, оптимізувати витрати та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Це допоможе підвищити ефективність бізнесу та забезпечити його стабільність.

При аналізі фінансової діяльності підприємства особливу увагу слід приділяти формуванню та змінам статутного капіталу, процесам емісії та обігу акцій, а також дивідендній політиці. Ці аспекти значно впливають на фінансову стійкість компанії та її інвестиційну привабливість. Додатково, варто дослідити інші джерела фінансування, такі як кредити, гранти та внутрішні резерви, щоб отримати повну картину фінансового стану підприємства. Для всебічного аналізу фінансових ресурсів необхідно визначити їх основні характеристики. Важливо розуміти, як фінансові ресурси формуються, як вони рухаються в господарській системі та як їх можна ефективно використовувати для досягнення цілей підприємства. Такий аналіз дозволить оцінити фінансову стійкість компанії та розробити ефективну фінансову стратегію. Аналіз того, як фінансові ресурси формуються, розподіляються та використовуються в підприємстві, дозволяє оцінити ефективність їх використання та виявити резерви для підвищення прибутковості. Особливу увагу слід приділити тому, як фінансові ресурси впливають на інвестиційну діяльність, поточну діяльність та фінансову стійкість підприємства.

Отже, доцільно узагальнити універсальні ознаки фінансових ресурсів підприємств, які якнайповніше відобразять сутність та призначення фінансових ресурсів для кожного господарюючого суб'єкта (рис. 1.2).

Рис. 1.2 Універсальні ознаки фінансових ресурсів господарюючого суб'єкта [узагальнено автором на основі 4, С. 56-58; 5, С. 67-69; 12; 19]

Аналізуючи універсальні особливості фінансових ресурсів господарюючого суб'єкта, продемонстровані на рис. 1.2, бачимо, що фінансові ресурси відіграють центральну роль в операційному циклі підприємства. Вони забезпечують безперервність виробничого процесу, формуючи резерв для інвестицій та розширення діяльності. Крім того, вільні кошти можуть бути інвестовані в додаткові проекти, що дозволяє диверсифікувати бізнес і підвищити його стійкість. Вони не тільки забезпечують поточну діяльність, але й створюють можливості для зростання та розширення бізнесу. За рахунок ефективного управління фінансовими потоками підприємство може збільшувати обсяги виробництва, освоювати нові ринки та підвищувати свою конкурентоспроможність.

Фінансові ресурси мають ряд специфічних властивостей, які відрізняють їх від інших видів ресурсів. По-перше, вони формуються з чітко визначених джерел і мають конкретну стадію утворення. По-друге, фінансові ресурси можуть бути як власністю підприємства, так і залученими коштами. Ці особливості визначають їх роль у фінансовій структурі підприємства і впливають на прийняття управлінських рішень. Контроль над фінансовими ресурсами є одним з ключових елементів ефективного управління підприємством. Оскільки фінансові ресурси мають чітко визначене походження і підлягають обліку, їх використання можна планувати і контролювати. Це дозволяє забезпечити раціональне використання коштів, мінімізувати ризики і досягати поставлених цілей.

Ефективність діяльності підприємства безпосередньо пов'язана з якістю управління фінансовими, проектними та стратегічними аспектами бізнесу. Комплексний підхід до управління дозволяє оптимізувати використання ресурсів, мінімізувати ризики та досягти поставлених цілей. Зокрема, ефективне управління фінансами сприяє оптимізації витрат, підвищенню ліквідності та збільшенню прибутковості. Комплексний підхід до управління підприємством, що включає фінансовий, проектний та стратегічний менеджмент, є ключовим фактором успіху. Взаємодія цих елементів дозволяє

приймати зважені рішення, оптимізувати ресурси та забезпечити стійкий розвиток бізнесу. Зокрема, ефективне управління фінансами є основою для реалізації стратегічних цілей і успішної реалізації проектів

Ефективне управління фінансами забезпечує високий рівень ліквідності та платоспроможності підприємства. Завдяки фінансовому плануванню та прогнозуванню можна забезпечити оптимальний рівень оборотних коштів, що дозволяє своєчасно розраховуватися з кредиторами та забезпечувати безперебійний виробничий процес. Це створює сприятливі умови для розширення виробництва та досягнення довгострокових цілей. Ліквідність і платоспроможність є ключовими показниками фінансового здоров'я підприємства. Завдяки ефективному управлінню фінансами можна забезпечити достатній рівень оборотних коштів, що дозволяє своєчасно розраховуватися з кредиторами та реагувати на зміни ринкової кон'юнктури. Це є запорукою стабільної роботи підприємства та його конкурентоспроможності.

Ефективне управління грошовими потоками, дебіторською та кредиторською заборгованістю є одним з найважливіших завдань фінансового менеджера. Глибокий аналіз фінансової звітності, включаючи динаміку оборотних активів, забезпеченість підприємства оборотними коштами та структуру капіталу, дозволяє оцінити фінансовий стан компанії та виявити потенційні ризики.

Для прийняття обґрунтованих управлінських рішень необхідно враховувати не лише внутрішні фактори (фінансова політика, стратегія розвитку), а й зовнішні (аналіз конкурентного середовища). Такий комплексний підхід дозволить оптимізувати структуру оборотного капіталу, мінімізувати витрати на фінансування оборотних активів та забезпечити безперебійну операційну діяльність підприємства.

Фінансовий менеджер відіграє критичну роль у забезпеченні стабільності та розвитку підприємства. Його завдання полягає в постійному моніторингу фінансових потоків, аналізі фінансових показників та

оперативному прийнятті рішень для оптимізації фінансових результатів. Це важливо для:

- Проактивного управління, оскільки постійний контроль над грошовими потоками дозволяє передбачати потенційні проблеми та своєчасно вживати заходів для їх усунення.
- Оптимізації ресурсів, бо аналіз фінансової звітності допомагає виявити неефективні витрати та оптимізувати використання ресурсів.
- Підвищення ефективності, оскільки завдяки своєчасним та обґрунтованим рішенням фінансового менеджера підвищується ефективність роботи підприємства в цілому.
- Зменшення ризиків, позаяк регулярний аналіз фінансового стану дозволяє виявляти потенційні ризики та розробляти стратегії їх мінімізації.

Умови воєнного стану підсилюють важливість фінансового менеджменту через нестабільність (зміни в економічному середовищі вимагають постійної адаптації фінансової стратегії підприємства), невизначеність (непередбачуваність ситуації вимагає від фінансового менеджера гнучкості та готовності до швидких змін), висока ймовірність настання ризиків (воєнний стан створює додаткові фінансові ризики, які необхідно враховувати при прийнятті рішень).

Таким чином, для забезпечення стабільної роботи підприємства в умовах воєнного стану керівництво повинно надавати пріоритет системному аналізу фінансового стану та залучати до цього процесу висококваліфікованих фахівців. Ефективний фінансовий менеджмент є запорукою успішного подолання викликів сьогодення та забезпечення довгострокового розвитку бізнесу.

Отже, приходимо до думки, що основою фінансової стратегії будь-якої компанії має бути раціональне використання коштів. Зменшення непотрібних витрат та ефективне планування бюджету дозволяють звільнити фінансові ресурси для інвестицій в нові проекти та технології. Це, в свою чергу, сприяє зростанню прибутковості та зміцненню позицій компанії на ринку. Сьогодні

оптимізація фінансових ресурсів виступає шляхом до стабільності та зростання компанії. Шукаючи шляхи зменшення витрат та збільшення прибутків, підприємство не лише забезпечує свою фінансову стійкість, а й створює додаткові можливості для розвитку, а інвестуючи в нові проекти та технології, господарюючий суб'єкт може підвищити свою конкурентоспроможність та забезпечити довгостроковий успіх.

1.2 Характеристика особливостей формування, використання та інструменти управління фінансовими ресурсами підприємства

Раціональне управління фінансовими потоками підприємства передбачає комплексний підхід, що базується на детальному аналізі внутрішніх та зовнішніх факторів. Науково-обґрунтований підхід до оцінки результатів функціонування фінансово-економічного механізму дозволяє здійснювати прогнозування та приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням макроекономічних трендів.

Комплексний підхід до дослідження передбачає всебічний аналіз як внутрішнього середовища організації, так і зовнішніх факторів, що впливають на її діяльність. Для прийняття обґрунтованих рішень потрібно врахувати широкий спектр факторів, як то внутрішні процеси компанії та зовнішні макроекономічні тренди

На наступному рисунку (рис. 1.3) спробуємо відобразити групи факторів, що впливають на формування фінансових ресурсів господарюючого суб'єкта як у кількісному вимірі, так і якісному.

Вказаний перелік факторів є лише базовим. Для проведення поглибленого аналізу фінансових потоків підприємства необхідно враховувати його індивідуальні особливості, такі як структура капіталу, рівень рентабельності та інвестиційна активність. Організаційно-правова форма та амбіції керівництва також суттєво впливають на формування та використання фінансових ресурсів. При цьому слід враховувати, що структура капіталу,

напрямки інвестування та інші фактори можуть значно відрізнятися для різних господарств.

Рис. 1.3 Фактори, дія яких визначає вплив формування фінансових ресурсів підприємства

Розмір підприємства, його спеціалізація та обсяги виробництва є ключовими факторами, що впливають на його фінансові результати.

Ефективність діяльності підприємства тісно пов'язана з масштабом виробництва. Збільшення обсягів виробництва, як правило, призводить до зниження середніх витрат і підвищення прибутковості.

Розмір підприємства, його спеціалізація та обсяги виробництва є ключовими факторами, що впливають на його фінансові результати. Ефективність діяльності підприємства тісно пов'язана з масштабом виробництва, а збільшення обсягів виробництва, як правило, призводить до зниження середніх витрат і підвищення прибутковості. Структура капіталу підприємств різних галузей суттєво відрізняється через специфіку їхньої діяльності та впливу зовнішніх факторів. На формування співвідношення власного і залученого капіталу впливають організаційно-економічні, нормативно-правові та операційні чинники.

Отже, робимо висновок, що формування та управління фінансовими потоками є динамічним процесом, який вимагає комплексного підходу. Для забезпечення фінансової стійкості підприємства необхідно враховувати взаємодію внутрішніх і зовнішніх факторів. Збалансована структура фінансових ресурсів є ключовим фактором успішного функціонування бізнесу

Ефективне управління фінансовими ресурсами є одним з ключових факторів успіху будь-якого підприємства. Для розробки ефективної стратегії розвитку необхідно ретельно проаналізувати структуру фінансових ресурсів і визначити оптимальні джерела фінансування. Формування ресурсного потенціалу підприємства є важливим елементом загальноекономічного розвитку.

Основним джерелом доходів для більшості підприємств є операційна діяльність. Обсяги операційних доходів безпосередньо залежать від обсягів виробництва і реалізації продукції. Збільшення виробництва призводить до зростання як доходів, так і витрат, однак загальний фінансовий результат, як правило, є позитивним. Розподіл фінансових ресурсів у часі є важливим аспектом фінансового менеджменту. Кожен напрямок витрат має свою специфіку щодо обсягу, термінів і повноти фінансування. Оптимізація

використання тимчасово вільних коштів шляхом їх розміщення в резервному фонді дозволяє підвищити ефективність фінансового управління.

Безперебійна операційна діяльність підприємства безпосередньо залежить від стабільності вхідних грошових потоків. Регулярне поповнення оборотних коштів є необхідною умовою для підтримки виробничого процесу на запланованому рівні. Відсутність достатніх фінансових ресурсів може призвести до перебоїв у виробництві та, як наслідок, до зниження прибутковості. Нестабільність вхідних грошових потоків та необхідність постійного залучення додаткового фінансування створюють значні фінансові ризики для підприємства. Збільшення обсягу заборгованості призводить до зростання фінансових витрат і може призвести до погіршення фінансового стану підприємства. Нестабільність фінансових потоків і постійне залучення додаткового фінансування створюють значні ризики для фінансової стійкості підприємства. Збільшення обсягу заборгованості призводить до зростання фінансових витрат і може призвести до погіршення фінансового стану підприємства та навіть його банкрутства.

Кошти, отримані від реалізації продукції, є основним джерелом фінансування операційної діяльності підприємства. Ефективна фінансова політика передбачає раціональне використання цих коштів для відтворення оборотних активів та фінансування інвестиційних проектів. При прийнятті фінансових рішень необхідно враховувати реальні можливості підприємства та ринкові умови.

Наявність вільних грошових коштів дозволяє підприємству здійснювати інвестиції, що сприяє збільшенню власного капіталу та розширенню виробництва. Інвестування тимчасово вільних коштів є одним із важливих елементів фінансової стратегії підприємства і дозволяє підвищити його ефективність та конкурентоспроможність [16, С. 143 - 147].

Оптимізація структури фінансових ресурсів підприємства є важливим завданням фінансового менеджменту. Системно-аналітичний підхід дозволяє оцінити ефективність використання фінансових ресурсів, виявити резерви для

підвищення прибутковості та зниження витрат. Застосування цього підходу дозволяє розробити оптимальні схеми управління фінансовими потоками. Системний підхід до управління передбачає, що кожне управлінське рішення повинно прийматися з урахуванням конкретної ситуації, яка склалася на підприємстві. Такий підхід дозволяє врахувати як внутрішні, так і зовнішні фактори, що впливають на діяльність підприємства, і прийняти оптимальне рішення.

Цифрові технології надають суб'єктам бізнесового середовища нові можливості для оптимізації управління фінансовими ресурсами. Автоматизація фінансових процесів, використання аналітичних інструментів та хмарних технологій дозволяють підвищити ефективність прийняття рішень та знизити витрати на утримання персоналу. Проте, запропонований підхід не завжди є достатнім інструментом в управлінні господарства для раціонального управління фінансовими ресурсами його.

На цій основі, спробуємо на рис. 1.4 відобразити систематизований варіант інструментарію з метою подальшого застосування більшості його елементів в процесі управління вхідними й вихідними грошовими потоками суб'єктів господарювання. Слід відмітити і те, що кожному господарству необхідно використовувати найбільш підходящі варіанти кооперації окремих інструментів задля комплексного управління фінансовими ресурсами. Вважаємо, що використання методичного інструментарію покращення управління фінансовими ресурсами в повній чи частковій мірі сприятиме прийняттю раціональних стратегічних чи тактичних рішень керівництвом господарства, допоможе оптимізувати наявні фінансові відносини між усіма учасниками виробничого процесу.

Синергія різних інструментів управління фінансовими ресурсами дозволяє досягти вищих результатів, ніж при використанні окремих інструментів. Такий підхід забезпечує комплексне дослідження фінансової діяльності та створює умови для ефективного розвитку суб'єкта бізнесового середовища.

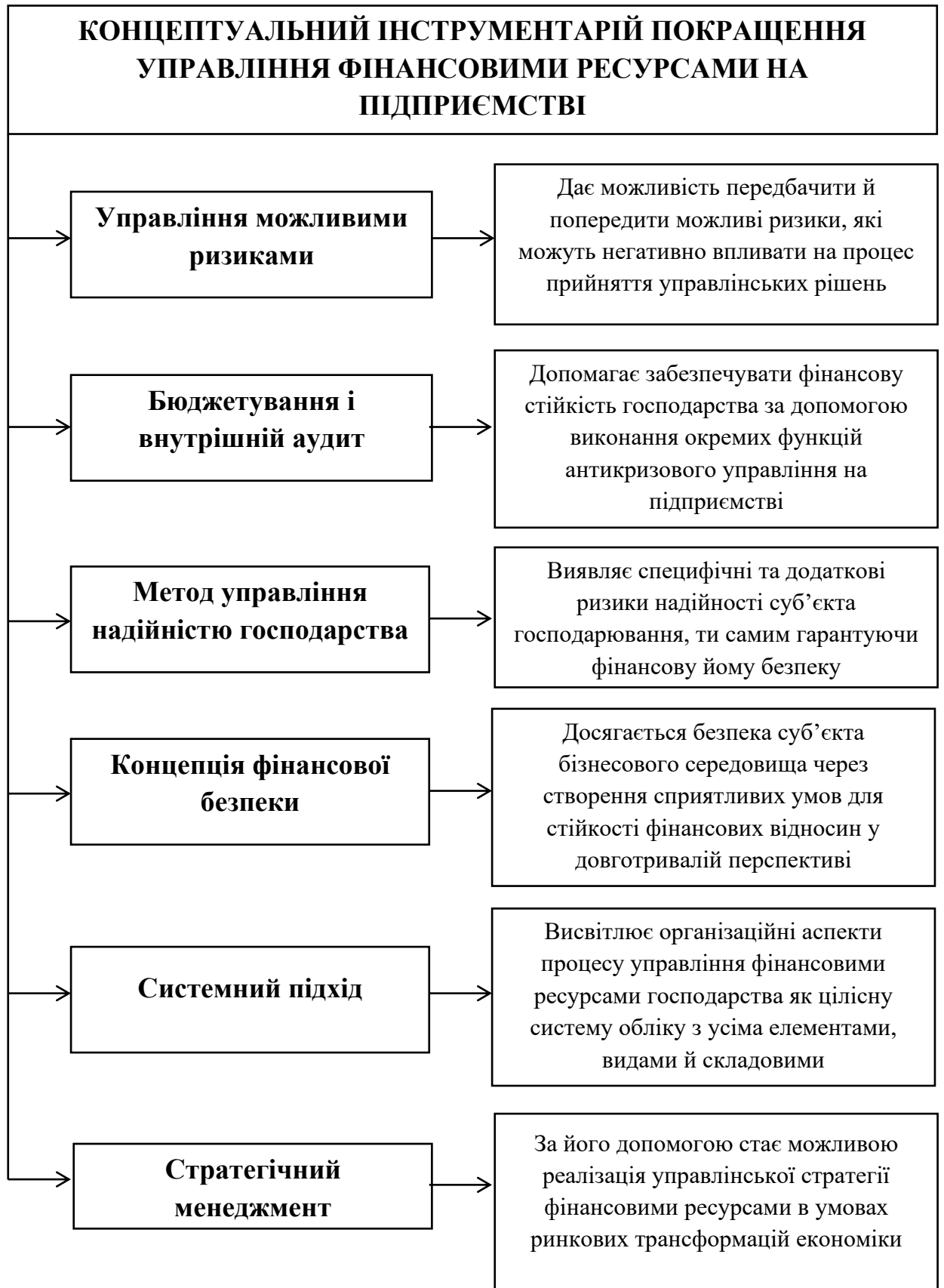

Рис.1. 4 Концептуальний інструментарій системного управління фінансовими ресурсами [20; 21]

Системний підхід до управління фінансовими ресурсами, що передбачає використання різноманітних інструментів, дозволяє створити ефективну систему управління, яка забезпечує стабільність і розвиток підприємства.

Структура фінансових ресурсів підприємства значною мірою залежить від джерел їх формування. Прибуток є ключовим елементом цієї структури, оскільки він відображає фінансовий результат діяльності підприємства. Амортизаційні відрахування також відіграють важливу роль, забезпечуючи фінансування інвестицій у основні фонди. Інші внутрішні джерела, як правило, мають меншу питому вагу. Залучення позикових коштів є поширеною практикою серед підприємств, особливо в умовах економічної нестабільності. Це дозволяє збільшити обсяги виробництва, розширити ринки збуту та підвищити ринкову вартість компанії. Ефективне управління як власними, так і залученими коштами є ключовим фактором успіху бізнесу.

Незважаючи на потенціал для розвитку підприємництва в Україні, існують значні бар'єри, пов'язані з нестабільністю законодавчого поля, високою інфляцією, валютними ризиками та недостатнім державним фінансуванням. Ці фактори негативно впливають на структуру капіталу підприємств та обмежують доступ до фінансування. Приходимо до розуміння того, що оцінка ефективності використання фінансових ресурсів у господарстві повинна займати одну з ключових ролей у аналізі його фінансового стану. Така комплексна діагностика допоможе і керівництву, і учасникам фінансових відносин визначити слабкі і сильні сторони такого суб'єкта бізнесового середовища, щоб вчасно вжити необхідних заходів для стабілізації фінансово нестійкої ситуації.

Отже, підсумовуючи, вважаємо, що ефективне використання фінансових ресурсів вимагає комплексного підходу, який враховує як внутрішні чинники підприємства, так і зовнішнє економічне середовище. Кожне підприємство повинно розробити індивідуальну стратегію управління фінансами, адаптовану до його специфіки та постійно мінливих умов.

Успішне управління фінансами підприємства неможливе без чіткої стратегії. Вона має бути гнучкою та враховувати як внутрішні особливості бізнесу, так і зовнішні економічні фактори. Такий підхід дозволить оптимізувати використання ресурсів та забезпечити стабільний розвиток господарства, оскільки ефективність використання фінансових ресурсів підприємства тісно пов'язана з його взаємодією із зовнішнім середовищем. Тому розробка та реалізація фінансової стратегії повинна здійснюватися з урахуванням макроекономічних чинників та особливостей галузі.

Неефективне управління фінансовими ресурсами може призвести до труднощів навіть у підприємствах з великим підприємницьким досвідом. Саме тому фінансова діяльність спрямована на забезпечення планомірного надходження та витрачання коштів, дотримання графіків платежів, а також на оптимальне співвідношення власного та залученого капіталу для максимальної віддачі.

Кожен учасник фінансових відносин, який аналізує використовує фінансову звітність, має свої інтереси. Згідно з міжнародними стандартами, всіх користувачів можна поділити на три групи:

- Керівництво та працівники: для них фінансова звітність служить інструментом для прийняття управлінських рішень, оцінки ефективності діяльності та мотивації персоналу.
- Інвестори: акціонери та потенційні інвестори використовують звітність для оцінки прибутковості інвестицій, ризиків та перспектив розвитку компанії.
- Інші користувачі: кредитори, постачальники, державні органи та інші зацікавлені сторони використовують звітність для оцінки платоспроможності компанії, її фінансової стійкості та дотримання законодавства.

Головна мета фінансових показників – дати чітку відповідь на запитання: чи можна довіряти цьому підприємству з фінансової точки зору?

Іншими словами, показники мають допомогти оцінити надійність компанії як партнера та прийняти обґрунтоване рішення про подальшу співпрацю.

Різні партнери підприємства (акціонери, банки, податкова) мають різні цілі та інтереси. Фінансова звітність повинна задовольняти потреби кожного з них, надаючи повну та достовірну інформацію про фінансовий стан підприємства. Стійкість фінансового стану підприємства залежить від його здатності задовольняти потреби всіх зацікавлених сторін.

Для якісної оцінки фінансового стану господарюючого суб'єкта потрібно використовувати систему значень економічних показників, які б відображали також і його господарсько-фінансову діяльність.

Виокремимо ключові показники, на думку Аранчія В.І., значення яких вказуватимуть на фінансовий стан суб'єкта бізнесу:

- 1) показники оцінки майнового стану підприємства; показники ліквідності та платоспроможності;
- 2) показники оцінки фінансової незалежності (показники оцінки структури джерел засобів підприємства);
- 3) показники ділової активності (обертання дебіторської та кредиторської заборгованостей, обертання оборотних коштів, ресурсовіддача);
- 4) показники аналізу рентабельності (прибутковості) (загальна рентабельність, аналізу оборотності капіталу та трансформації активів, аналізу рентабельності капіталу);
- 5) показники позицій підприємства на ринку цінних паперів [2, С. 124-125].

Фінансова звітність – це офіційний документ, який містить всю необхідну інформацію про фінансовий стан компанії. Її готують на основі бухгалтерських даних і використовують для того, щоб:

- Оцінити фінансову стійкість підприємства.
- прийняти рішення про інвестування.
- проаналізувати ефективність роботи компанії.

- порівняти показники компанії з конкурентами.

При складанні фінансової звітності господарству сьогодні слід керуватися:

1) Наказом Міністерства фінансів „[Про затвердження Національного положення \(стандарту\) бухгалтерського обліку 1 Загальні вимоги до фінансової звітності](#)” від 07.02.2013 р. № 73 (із змінами та доповненнями наказ № 624 від 07.11.2023 р.) [21].

2) Наказом Міністерства фінансів „[Про затвердження Методичних рекомендацій з перевірки порівнянності показників фінансової звітності](#)” від 11.04.2013 р. № 476 (із змінами та доповненнями наказ № 250 від 17.05.2024 р.) [22].

3) Наказом Міністерства фінансів „[Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності](#)” від 28.03.2013 р. № 433 (із змінами та доповненнями наказ № 46 від 02.02.2024 р.) [23].

Фінансова звітність – це не просто набір цифр і таблиць, а скоріше "візитка" підприємства, яка демонструє його фінансове здоров'я та результати діяльності. Вона є своєрідним "знімком" компанії на певну дату, який дозволяє оцінити її минулі досягнення та майбутні перспективи.

Основні компоненти фінансової звітності:

- Баланс, який вказує фінансовий стан підприємства на конкретну дату, відображаючи активи (що має компанія), зобов'язання (що компанія винна) та власний капітал (що належить власникам).
- Звіт про фінансові результати - демонструє прибуток або збиток підприємства за певний період, відображаючи доходи, витрати та чистий прибуток.
- Звіт про рух грошових коштів - показує, як змінювалися грошові кошти підприємства за певний період, відображаючи надходження та виплати.
- Звіт про власний капітал - пояснює зміни у власному капіталі підприємства за звітний період.

- Примітки до звітів - містять додаткову інформацію, яка доповнює дані, представлені в основних формах звітності, і пояснює методи обліку, що використовувалися.

Фінансова звітність важлива для інвесторів, оскільки дозволяє оцінити прибутковість інвестицій та ризики; для кредиторів, бо допомагає оцінити платоспроможність компанії та прийняти рішення про надання кредитів; для фінансового управління грошовими потоками, оскільки забезпечує інформацію для прийняття управлінських рішень, оцінки ефективності діяльності та контролю за фінансовими потоками., а також для державних органів, позаяк використовується для податкового обліку та статистичного аналізу.

Хоча найчастіше звітним періодом є календарний рік, деякі компанії можуть використовувати інші періоди (наприклад, квартал), особливо якщо це вимагається їхніми внутрішніми потребами або вимогами регулятора.

1.3 Методика дослідження

Для забезпечення об'єктивності та надійності результатів кваліфікаційного дослідження необхідно детально описати застосовану науково-методичну базу. Системний опис науково-методичного підходу є невід'ємною частиною виконуваної роботи, тому задля отримання достовірних та репрезентативних результатів, кваліфікаційна робота повинна містити ретельний опис наукового підходу. Це передбачає чітке визначення дослідницьких методів, інструментів збору та аналізу даних, а також обґрунтування їх вибору з урахуванням поставлених дослідницьких завдань. Науково-методичний підхід передбачає обґрунтування вибору теоретичної основи, методології дослідження, а також детальний опис процедур збору та аналізу даних, що дозволяє забезпечити валідність і надійність отриманих результатів. Такий опис лежить в основі послідовного викладення теоретичних засад дослідження, вибір адекватних методів збору та аналізу

даних, а також обґрунтування їх застосування для досягнення поставлених дослідницьких цілей.

Аналіз та оцінка в економіко-фінансових дослідженнях – це комплексний процес, який передбачає глибоке вивчення, систематизацію та інтерпретацію даних з метою виявлення закономірностей, тенденцій та причинно-наслідкових зв'язків. За допомогою цих процедур дослідники прагнуть не лише описати економічні явища, але й оцінити їх ефективність, виявити потенційні ризики та розробити рекомендації для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень.

Значна частина економістів поділяє методи наукового пізнання на загальнонаукові (притаманні всім наукам), загальнофілософські (ґрунтуються на фундаментальних філософських принципах) та специфічно економічні. Останні включають унікальні методи, які розроблені безпосередньо для дослідження економічних явищ та процесів і не можуть бути повністю віднесені до двох попередніх категорій [17, С. 248-259].

Спробуємо проілюструвати види класичних (загальноприйнятих) методів наукового пізнання (рис. 1.5)

Продемонстровані загальноприйняті методи наукового пізнання лежать в основі будь-якого наукового дослідження – конкретного явища чи дії, процесу чи випадку наукової площини

Результати аналізу та оцінки є фундаментом для прийняття ефективних управлінських рішень. Отримана аналітична інформація дозволяє виявити сильні та слабкі сторони підприємства, оцінити ризики та можливості, а також спрогнозувати майбутній розвиток. На основі цих даних відділи планування та аналітики розробляють стратегії розвитку, які спрямовані на збільшення доходів, підвищення ефективності виробництва та зміцнення фінансового стану підприємства. Сучасні інформаційні технології надають нові можливості для збору, обробки та аналізу великих обсягів даних. Використання спеціалізованого програмного забезпечення дозволяє автоматизувати рутинні операції, проводити складні розрахунки та

створювати інтерактивні дашборди для візуалізації результатів аналізу. Це значно підвищує ефективність роботи відділів планування та аналітики і сприяє прийняттю більш обґрунтованих управлінських рішень.

Рис. 1.5 Класичні (загальноприйняті) методи наукового пізнання
[узагальнено автором на основі[40, С. 248-259]

Комплексний підхід до дослідження економіко-географічних явищ передбачає використання як загальних, так і спеціальних методів. Загальнонаукові методи (емпіричні, теоретичні) забезпечують фундаментальну основу дослідження, тоді як спеціальні методи дозволяють глибоко проникнути в специфіку досліджуваного об'єкта. Комбінація різних методів дозволяє отримати більш повну і об'єктивну картину досліджуваного явища.. Систематизація методів наукового пізнання на загальні та спеціальні дозволяє краще орієнтуватися в різноманітті дослідницьких інструментів. Загальні методи мають широкий спектр застосування і використовуються в різних науках, тоді як спеціальні методи розроблені для дослідження

конкретних об'єктів або явищ. Такий підхід сприяє більш ефективному плануванню та проведенню наукових досліджень.

Аналіз кінцевих результатів є невід'ємною частиною системи управління підприємством. Завдяки регулярному аналізу фінансових показників, керівництво може відстежувати ефективність прийнятих рішень, виявляти відхилення від планових показників і вносити необхідні корективи. Це дозволяє створити систему постійного вдосконалення і підвищити загальну ефективність діяльності підприємства.

Ефективність аналізу фінансово-економічних результатів залежить від його структури та послідовності. Процес аналізу складається з кількох етапів, кожен з яких має свої завдання. Такий підхід дозволяє системно дослідити діяльність підприємства, виявити сильні і слабкі сторони, оцінити ризики та можливості, а також розробити рекомендації щодо подальшого розвитку. Аналіз фінансово-економічних результатів є невід'ємною частиною системи управління підприємством. Регулярний і всебічний аналіз дозволяє виявити тенденції розвитку, оцінити ефективність прийнятих рішень і розробити стратегію для досягнення поставлених цілей. Такий підхід забезпечує проактивне управління підприємством і дозволяє йому успішно адаптуватися до змін зовнішнього середовища..

Далі спробуємо описати процедуру проведення оцінки фінансових ресурсів господарюючого суб'єкта . Схематично її відобразимо на рисю 1.6.

Системний підхід до аналізу фінансово-господарської діяльності передбачає дослідження всіх взаємопов'язаних аспектів діяльності підприємства. Аналіз структури фінансування є одним з перших і найважливіших етапів такого дослідження. Він дозволяє виявити внутрішні резерви підприємства, оцінити його фінансову стійкість та розробити рекомендації щодо оптимізації фінансової структури.

Другий етап аналізу фінансових ресурсів підприємства дозволяє детально дослідити структуру власного капіталу. Визначаючи види власного капіталу та їх співвідношення, ми отримуємо чітке уявлення про джерела

фінансування діяльності підприємства.

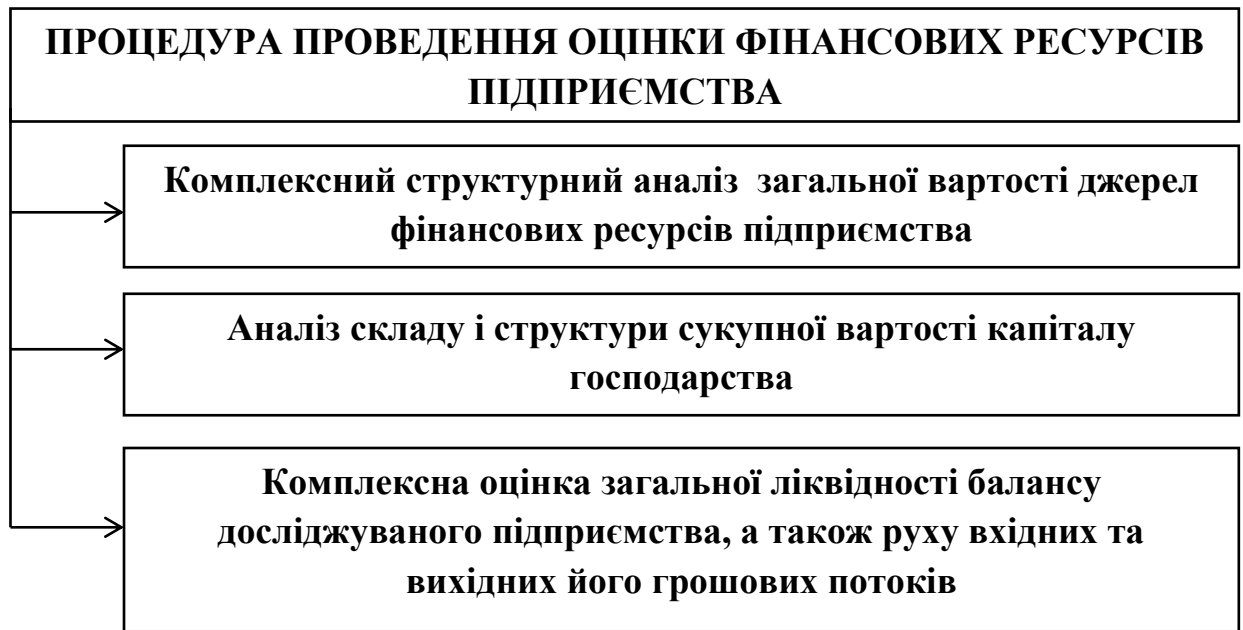

Рис. 1.6 Процедура проведення оцінки фінансових ресурсів підприємства [40, С. 274-277]

Крім того, аналізуючи оборотність оборотного капіталу та структуру кредиторської заборгованості, можна оцінити ефективність використання ресурсів та виявити резерви для оптимізації фінансової діяльності. Завершальний етап аналізу фінансових ресурсів підприємства передбачає проведення комплексного аналізу ліквідності балансу. Для цього необхідно застосувати відповідні наукові методи та підходи, які дозволять оцінити здатність підприємства своєчасно погашати свої короткострокові зобов'язання. Комплексний аналіз ліквідності дозволить виявити потенційні проблеми та розробити рекомендації щодо її підвищення.

Глибокий аналіз фінансових ресурсів підприємства, заснований на застосуванні сучасних методів фінансового аналізу, таких як горизонтальний і вертикальний аналіз, коефіцієнтний аналіз, аналіз грошових потоків, дозволяє отримати об'єктивну оцінку ефективності управління фінансовими потоками. Систематичний аналіз вхідних і вихідних грошових потоків, з використанням програмного забезпечення для фінансового аналізу, дає змогу виявити тенденції, оцінити ліквідність, платоспроможність та фінансову стійкість підприємства. Результати такого

аналізу є основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на оптимізацію фінансової діяльності, підвищення ефективності використання ресурсів та досягнення стратегічних цілей підприємства.

Запропонована нами послідовність аналізу фінансових ресурсів є універсальною методикою, яка може бути ефективно застосована до будь-якого підприємства, незалежно від його галузевої належності, розміру та організаційно-правової форми. Цей підхід забезпечує систематичний і всебічний аналіз фінансового стану підприємства, дозволяючи виявити як сильні, так і слабкі сторони, оцінити ефективність використання ресурсів та розробити рекомендації щодо оптимізації фінансової діяльності. Гнучкість методу дозволяє адаптувати його до специфіки конкретного підприємства, що гарантує отримання достовірних і актуальних результатів. Чисельні наукові дослідження та практичний досвід підтверджують ефективність такого підходу, який сприяє підвищенню точності прогнозування, оптимізації використання ресурсів та зниженню фінансових ризиків.

Незважаючи на зростаючу популярність узагальнюючих показників для оцінки фінансового стану, їхнє застосування в практиці обмежене відсутністю єдиної методології. Різноманітність підходів до розрахунку та інтерпретації цих показників, а також відсутність чітких алгоритмів їх застосування ускладнюють порівняння результатів, отриманих різними методами, і, як наслідок, знижують їхню інформативність. Сучасні методи оцінки фінансового стану все частіше пропонують використовувати єдиний узагальнюючий показник. Однак, відсутність систематизації цих методів, а також чітких критеріїв їх застосування ускладнює вибір оптимального підходу для конкретного підприємства. Крім того, різноманітність узагальнюючих показників ускладнює порівняння результатів, отриманих різними методами [18, С. 117-118].

У таблиці, продемонстрованій нижче, подано лаконічний опис характеристик інструментарію методологічної оцінки фінансового стану підприємств (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Опис особливостей ключового інструментарію методологічної оцінки фінансового стану господарюючих суб'єктів

№ п/п	Назва конкретного методу	Зміст	Переваги	Недоліки
1	Метод бальної оцінки	потужний інструмент, який дозволяє перевести якісні характеристики фінансового стану підприємства в кількісні показники.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ простота і наочність. ✓ можливість порівняння різних підприємств. ✓ можливість динамічного аналізу. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ суб'єктивність у виборі нормативних значень і ваг коефіцієнтів. ✓ не враховує якісних факторів. ✓ може давати спрощену картину фінансового стану.
2	Метод фінансових коефіцієнтів	дозволяє оцінити різні аспекти діяльності компанії, такі як її ліквідність, платоспроможність, рентабельність та ефективність використання активів	<ul style="list-style-type: none"> ✓ універсальність (може застосовуватися до будь-якого типу підприємства) ✓ простота розрахунку (коефіцієнти легко розраховуються на основі даних фінансової звітності) ✓ порівнянність (дозволяє порівнювати фінансові показники різних підприємств) ✓ динамічність (можна відстежувати зміни фінансового стану підприємства в часі). 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ спрощення: Коефіцієнти не враховують якісних характеристик активів і зобов'язань. ✓ залежність від якості вихідних даних: Точність результатів аналізу залежить від достовірності даних фінансової звітності. ✓ необхідність інтерпретації: Отримані значення коефіцієнтів необхідно правильно інтерпретувати з урахуванням специфіки діяльності підприємства.
3	Рейтингова оцінка	метод аналізу, який дозволяє порівнювати різні підприємства за певними критеріями та ранжувати їх за результатами цього порівняння	<ul style="list-style-type: none"> ✓ об'єктивність - оцінка проводиться на основі кількісних показників. ✓ порівнянність дозволяє порівнювати різні підприємства. ✓ прогнозування може використовуватися для прогнозування фінансового стану підприємств. ✓ прийняття рішень - допомагає приймати обґрунтовані рішення. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ спрощення - не враховує якісних факторів. залежність від вихідних даних - точність оцінки залежить від якості фінансової звітності. ✓ суб'єктивність - вибір критеріїв і ваг може бути суб'єктивним.
4	Матрична оцінка	метод оцінки, який передбачає представлення фінансової інформації у вигляді матриці, де рядки відповідають	<ul style="list-style-type: none"> ✓ комплексність - дозволяє оцінити фінансовий стан з різних сторін. ✓ візуалізація - наочно представляє дані, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ спрощення реальності - зведення складних фінансових процесів до спрощених моделей, що може призвести до втрати деякої важливої інформації та нюансів.

		різним періодам або підприємствам, а стовпці - фінансовим показникам. Це дозволяє візуально оцінити взаємозв'язки між показниками, виявити тенденції та відхилення від норми	що полегшує їх сприйняття. ✓ порівняння - можна порівнювати показники різних періодів або підприємств. ✓ виявлення тенденцій - дозволяє виявити тенденції зміни фінансових показників. ✓ основа для подальшого аналізу - може бути використана як основа для більш детального аналізу фінансового стану.	✓ суб'єктивність вибору показників - різні аналітики можуть обирати різні показники, що призведе до різних результатів. ✓ залежність від якості вихідних даних - помилки або неточності у фінансовій звітності можуть спотворити результати аналізу. ✓ необхідність великого обсягу даних, не завжди підприємства мають такі дані. ✓ Складнощі інтерпретації, особливо, для нефахівців. ✓ не враховує якісних факторів: ефективність менеджменту, репутація компанії тощо. ✓ статичність - відображає фінансовий стан на певний момент часу, не враховуючи динаміки змін. ✓ недостатність для прийняття стратегічних рішень.
5	Дискримінантні методи	статистичні методи, які дозволяють класифікувати об'єкти за певними категоріями. У контексті фінансового аналізу, ці моделі використовуються для класифікації підприємств на фінансово стійкі та ті, що мають високий ризик банкрутства.	✓ прогнозування банкрутства - дозволяють завчасно виявити підприємства, що мають високий ризик банкрутства. ✓ об'єктивність - оцінка здійснюється на основі кількісних показників. ✓ порівнянність - можна порівнювати різні підприємства. ✓ простота інтерпретації - результати моделі легко інтерпретувати.	✓ залежність від якості даних - точність прогнозів залежить від якості використовуваних даних. ✓ статичність - моделі можуть бути неточними у мінливих економічних умовах. ✓ обмежена кількість факторів - не всі фактори, що впливають на банкрутство, можуть бути кількісно оцінені. ✓ ризик перенавчання - модель може бути занадто спеціалізованою для конкретного набору даних і погано працювати на нових даних.
6	Інтегральна оцінка	метод, який дозволяє об'єднати різноманітні фінансові показники в один, узагальнюючий показник. Цей показник дає змогу отримати більш повну і об'єктивну картину фінансового стану підприємства, ніж при аналізі окремих показників	✓ комплексність - враховує всі аспекти фінансового стану. ✓ універсальність - може застосовуватися до різних галузей та типів підприємств. ✓ прогнозування - дозволяє прогнозувати майбутній фінансовий стан. ✓ прийняття рішень є основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.	✓ суб'єктивність - вибір методів, показників та ваг може бути суб'єктивним. ✓ спрощення - зводить складну систему фінансових відносин до одного показника. ✓ залежність від якості вихідних даних - точність результатів залежить від якості фінансової звітності.

* узагальнено автором роботи на основі аналізу інформації [18, С. 196-199].

Фінансовий аналіз є потужним інструментом для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. За допомогою цього аналізу підприємства можуть не лише оцінити свою поточну фінансову ситуацію, але й ідентифікувати резерви для підвищення ефективності використання ресурсів.

Аналізуючи фінансово-господарську діяльність, підприємства можуть виявити неефективні витрати, оптимізувати структуру капіталу, підвищити рентабельність виробництва та продажів, а також розробити ефективні стратегії розвитку.

Для досягнення максимальної ефективності використання ресурсів підприємствам необхідно проводити різні види фінансового аналізу. Крім загального аналізу фінансово-господарської діяльності, важливе значення має аналіз ліквідності, фінансової стійкості, прибутковості, ефективності використання активів та інших показників. Кожен з цих видів аналізу надає важливу інформацію для прийняття управлінських рішень.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ СТАНУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ У
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ВИРОБНИЧОМУ КООПЕРАТИВІ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ
ОБЛАСТІ

2.1 Організаційно-економічна та фінансова характеристика об'єкта
дослідження

Виробничий потенціал будь-якого підприємства визначається наявністю матеріальних ресурсів та якістю управлінських рішень. Успішна діяльність підприємства є результатом злагодженої роботи всього колективу, а також вміння передбачати та реагувати на зміни зовнішнього середовища. Аналіз фінансових результатів дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів та виявити резерви для подальшого розвитку.

Формування виробничого потенціалу є результатом стратегічного планування та ефективного управління ресурсами. Успіх підприємства залежить від здатності адаптуватися до змін ринку та вчасно реагувати на виклики. Аналіз минулої діяльності дозволяє оцінити ефективність обраної стратегії та внести необхідні корективи.

Ефективне управління грошовими потоками дозволяє не лише оцінити поточний стан підприємства, а й спланувати заходи для підвищення його прибутковості та стабільності. Аналіз фінансових показників допомагає виявити резерви для зростання. Раціональне використання інструментів управління грошовими потоками дозволяє підприємству планувати та прогнозувати фінансові результати, а також своєчасно реагувати на зміни ринку. Аналіз грошових потоків є невід'ємною частиною ефективного управління сільськогосподарським підприємством, оскільки параметри його фінансового стану є інструментами у процесі управління грошовими потоками. Для адміністрації господарства, його провідних фахівців необхідно володіти інформацією щодо оцінки фінансового стану СВК імені Лесі

Українки Дубенського району Рівненської області і враховувати закономірності й тенденції, що визначають ефективність його діяльності. Це допоможе керівництву кооперативу вчасно відреагувати на фінансові труднощі у разі їх наявності і вжити заходи на предмет мінімізації пливу негативних явищ на кінцеві результати діяльності об'єкта дослідження.

Для виконання кваліфікаційної роботи визначено сільськогосподарський виробничий кооператив імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області (далі – СВК імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області)

В умовах повномасштабної війни продовольча безпека України стала одним із найпріоритетніших завдань. Незважаючи на значні виклики, пов'язані з окупацією частини території, дефіцитом палива, мінною загрозою та руйнуванням інфраструктури, агропромисловий комплекс має потенціал для розвитку. Державна підтримка, впровадження інноваційних технологій та відкриття нових експортних ринків створюють додаткові можливості для зростання. Однак, для досягнення стійких результатів необхідно вирішити такі проблеми, як дефіцит робочої сили та цінова нестабільність. Важливо також розробити довгострокову стратегію розвитку агросектору, яка враховуватиме екологічні аспекти та потреби як виробників, так і споживачів.

Землі сільськогосподарського призначення сільськогосподарського виробничого кооперативу знаходяться в с. Плоска й смт. Тараканів і формують територію територіальної громади. Досліджуваний кооператив займається вирощування зернових (крім рису), бобових і насіння олійних культур. Також господарство вирощує велику рогату худобу молочних порід, свиней. За останні 10 років свого існування кооператив здійснює оптову реалізацію зерна, тютюну, насіння, корми для тварин.

Інтенсивне сільське господарство, засноване на використанні хімічних добрив та пестицидів, має значний негативний вплив на навколишнє середовище. Забруднення ґрунтів, водних ресурсів та атмосфери, виснаження родючості ґрунтів, втрата біорізноманіття та порушення природних екосистем

– це лише деякі з проблем, спричинених такими практиками. Крім того, сільське господарство є одним з основних джерел парникових газів, що сприяє зміні клімату. Незважаючи на значні проблеми, існують альтернативні підходи до ведення сільського господарства, які дозволяють зберегти довкілля та забезпечити продовольчу безпеку. Органічне землеробство, біодинамічне землеробство, агролісомеліорація та інші екологічно чисті методи дозволяють зберегти родючість ґрунтів, зменшити забруднення навколишнього середовища та підвищити біорізноманіття.

Спробуємо проаналізувати лише фактори, які справляють найбільш негативний вплив на стан довкілля, екосистему, суспільство. Передусім, це його забруднення, оскільки інтенсивне використання мінеральних добрив, пестицидів та інших хімікатів призводить до зниження якості ґрунтів, поверхневих та підземних вод, а також атмосфери. Це, в свою чергу, спричиняє ерозію ґрунтів, загибель корисних мікроорганізмів, забруднення продуктів харчування та негативний вплив на біорізноманіття. Далі відзначимо - негативні зміни в ланцюгах екосистем. Використання монокультур, знищення природних оселищ та застосування хімікатів призводить до порушення природної рівноваги в екосистемах. Це виявляється у зменшенні кількості комах-запилювачів, птахів, дрібних ссавців та інших організмів, що виконують важливі функції в природі. Також це погіршення стану здоров'я людей, оскільки залишки пестицидів в продуктах харчування, забруднення води нітратами, а також алергічні реакції на хімікати – все це негативно впливає на здоров'я людей, підвищуючи ризик розвитку онкологічних захворювань, алергій та інших хвороб.

Щодо роботи над помилками та пошуку альтернативних методів ведення сільського господарства у досліджуваному кооперативі, спробуємо виокремити кілька, на наш погляд, оптимальних варіантів мінімізації впливу вищезгаданих чинників. А саме, слід впроваджувати:

Основи органічного землеробства. Відмова від використання синтетичних добрив та пестицидів, застосування сівозмін, використання органічних добрив.

- Систематизований підхід до біологічної боротьби зі шкідниками - застосування природних ворогів шкідників замість хімічних засобів захисту рослин.
- Precision farming - використання точних технологій для оптимізації використання ресурсів та зменшення негативного впливу на довкілля.
- Agroforestry - поєднання сільського господарства з лісовим господарством для збереження ґрунтів, води та біорізноманіття.
- Підтримку місцевих виробників. Підтримка малих фермерських господарств, які часто використовують більш екологічні методи виробництва.

Таким чином, перехід до більш екологічних методів ведення сільського господарства є необхідним кроком для збереження довкілля та здоров'я майбутніх поколінь. Кожен з нас може внести свій вклад, обираючи екологічно чисту продукцію та підтримуючи фермерів, які використовують сталі методи виробництва.

З метою об'єктивного аналізу функціонування сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області необхідно провести аналіз його фінансового стану впродовж 2021-2023 рр. і отримати достовірні результати такої оцінки. Такий підхід допоможе виявити сильні і слабкі сторони фінансових можливостей досліджуваного кооперативу, визначити особливості його діяльності, а також в розрізі окремих видів діяльності можна буде побачити проблеми чи відмітити позитивну динаміку процесу формування кінцевих результатів функціонування суб'єкта господарювання, який аналізуємо.

Для формування загального уявлення діяльності об'єкта дослідження, необхідно проаналізувати усі ланки виробничого процесу, елементи фінансової та інвестиційної діяльності, і лише на такій основі, можна зробити

узагальнений висновок щодо існуючого фінансового стану та перспектив функціонування сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області впродовж 2021-2023 рр.

Оскільки кожен вид діяльності кооперативу забезпечує формування вхідних та вихідних грошових потоків, відповідно бере участь створенні загального обсягу готової сільськогосподарської продукції, її реалізації, а відтак, і дохідності досліджуваного господарства. Результати фінансового аналізу допоможуть усім учасникам виробничого процесу підприємства організувати належним чином виробничий процес та процес реалізації виробленої продукції, системно відстежувати нові канали збуту і всю логістичну модель сільськогосподарської продукції, а це, у підсумку, сприятиме зростанню доходів об'єкта дослідження і його подальший динамічний розвиток.

Отже, із оцінки статей активу балансу сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області розпочнемо аналіз його фінансового стану впродовж 2021-2023 рр.

Проаналізувавши дані розрахунків, здійснених у табл. 2.1 бачимо, що динаміка окремих показників доволі кострубата. Обсяги грошових коштів в досліджуваному господарстві зросли впродовж 2021-2023 рр. Так, у 2021 р. їх величина була в межах 96455 тис. грн, що на 67,3% або 64960,9 тис. грн зросла на кінець звітного періоду. Така ситуація позитивно характеризує функціонування сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської і створює передумови для подальшого його розвитку і диверсифікації виробництва. Якщо проаналізуємо обсяги необоротних активів, то констатуємо, що значення цього показника суттєво зменшилися із 26727 тис. грн у 2021 р. до 18738,4 тис. грн у 2023 р., що на 29,9% менше до початку досліджуваного періоду.

Таку ситуацію у кооперативі пов'язують із продажем чи консервуванням старої техніки чи морально застаріле обладнання та інвестуванням тимчасово

вільних коштів у в нові технології, що дозволить підвищити ефективність виробництва та знизити витрати.

Таблиця 2.1 - Оцінка статей активу балансу сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області впродовж 2021-2023 рр., тис. грн

Актив балансу	Роки						Відхилення	
	2021		2022		2023		2023 р. до 2021р.	
	тис., грн.	%	тис., грн.	%	тис., грн.	%	тис., грн.	%
1. Кошти підприємства	96455	100	107048,7	100	161415,9	100	64960,9	167,3
в т. ч.:								
1.1. Необоротні активи	26727	27,7	27365	25,6	18738,4	11,6	-7988,6	70,1
1.2. Оборотні активи	69728	72,3	79683,7	74,4	142677,5	88,4	72949,5	у 2 рази
з них: матеріальні оборотні активи	49442	70,9	60958,4	76,5	114427,4	80,2	64985,4	у 2,3 рази
грошові кошти та їх еквіваленти	1577	2,3	520,4	0,7	50,1	0,0	-1526,9	3,2
кошти в розрахунках	18709	26,8	18204,9	22,8	28200	19,8	9491	150,7

Кардинально інша ситуація у досліджуваному господарстві склалася із вартістю оборотних активів у 2021-2023 рр., оскільки на кінець 2021 р. їх обсяг становив 69728 тис. грн, а у 2023 р. – 142677,5 тис. грн, що зросло у понад 2 рази по відношенню на початок звітнього періоду або на 72949,5 тис. грн. Такі зміни, передусім, відбулися в частині зростання обсягу матеріальних оборотних активів, що позитивно характеризує діяльність господарства, оскільки завдяки цій частці – активи кооперативу використовуються і відновлюються протягом одного операційного циклу або протягом 12 місяців з дати балансу та призначені для перепродажу, використання у виробництві або споживання протягом одного операційного циклу.

Констатуємо, що найбільш негативні зміни відбулися у суттєвому зменшенні суми грошових коштів та їх еквівалентів. Так у 2021 р. господарство володіло 1577 тис. грн, а наприкінці 2023 р. бачимо лише 3,2%

їх обсягу. Керівництво сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області таку ситуацію обґрунтовує збільшенням виробничих запасів через накопичення великих обсягів запасів сировини, матеріалів та готової продукції зростанням обсягів капіталовкладень в нові проекти, обладнання, розширення виробництва, та часткову виплату боргових зобов'язань.

Проаналізувавши питому вагу оборотних активів у загальному обсязі грошових коштів досліджуваного господарства, то відмітимо, що вона зросла на 16,1 п впродовж 2021-2023 рр., що на 72949,5 тис. грн більше вкінці звітнього періоду в порівнянні із 2021 р. Дещо іншою є ситуації з необоротними активами, де спостерігається зменшення їх частки в загальній структурі активів досліджуваного кооперативу у звітному періоді.

Обсяг коштів у розрахунках у 2023 р. зріс на 9491 тис. грн або 50,7 % у порівнянні із 2021 р. Таке явище виникло у господарстві через збільшення обсягу продажів, відстрочення платежів постачальникам, а також залучення додаткових фінансових ресурсів. Іноді таку ситуацію можна пояснити сезонними коливаннями, підприємство оптимізує свої запаси, це може звільнити частину коштів.

Отже, із проведеного аналізу балансу досліджуваного кооперативу, робимо висновок, що стан справ із загальним обсягом грошових засобів дозволяє продовжувати операційну, фінансову та інвестиційну діяльність і надалі, а також доцільно сільськогосподарському виробничому кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області у перспективі нарощувати виробничі потужності, диверсифікувати виробничий процес та посилювати галузь тваринництва.

Рухаючись далі, переходимо до аналізу пасиву балансу виробничого кооперативу впродовж аналізованого періоду для цілісної оцінки результатів його діяльності.

У табл. 2.2 пропонуємо переглянути результати здійснених відповідних розрахунків сільськогосподарському виробничому кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області протягом 2021-2023 рр.

Таблиця 2.2 - Оцінка статей пасиву балансу сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області впродовж 2021-2023 рр., тис. грн

Пасив балансу	Роки						Відхилення 2023 р. до 2021 р.	
	2021		2022		2023		тис. грн.	%
	тис. грн.	%	тис. грн..	%	тис. грн..	%		
1. Джерела коштів підприємства	96455	100	107048,7	100	161415,9	100	64960,9	167,3
в т. ч.								
1.1. Власний капітал	39422	40,9	40769,6	38,1	68149,5	42,2	28727,5	172,9
1.2. Довгострокові зобов'язання	1592	1,6	375,7	0,3	0,6	0,0	-1591,4	0,04
1.3 Наявність поточних зобов'язань	55441	57,5	65903,4	61,6	93265,8	57,8	37824,8	168,2

Із аналізу даних оцінки пасиву балансу сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області у 2021-2023 рр., продемонстрованого у цій таблиці, простежуються позитивні зміни в частині сформованих джерел коштів підприємства (зростання на 67,3% у 2023 р. по відношенні до 2021 р. або 64960,9 тис. грн).

На правильне співвідношення між статтями пасиву балансу кооперативу вказує зростання із 39422 тис. грн у 2021 р. до 68149,5 тис. грн у 2023 р. вартості власного капіталу підприємства. Обсяг коштів зріс, що свідчить про правильний управлінський підхід у формуванні власного капіталу господарства, поступове зменшення своїх довгострокових зобов'язань. Відмітимо, що збільшення джерел коштів підприємства вказує на підвищення його фінансової стійкості (господарство менше залежить від зовнішнього фінансування і має більше можливостей для розвитку), збільшення його кредитоспроможності, оскільки банки та інші кредитори охочіше надають

кредити підприємствам з великим власним капіталом, а також об'єкт дослідження став привабливішим для інвесторів.

Позитивною була ситуація із обсягами довгострокових зобов'язань сільськогосподарського виробничого кооператив імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області у 2021-2023 рр., оскільки уже на кінець звітного періоду їх частка досягла своїх мінімальних значень (0,6 тис. грн або менше 1%). Така динаміка позитивно відображає діяльність господарства і покращує його ділову репутацію серед учасників фінансових відносин об'єкта дослідження.

Стосовно суми наявних поточних зобов'язань, то відзначимо стійкість питомої частки у структурі пасивів у 2021-2023 рр., однак сільськогосподарський виробничий кооператив імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області у звітному періоді їх суму збільшив на 37824,8 тис. грн або 68,2% впродовж аналізованого періоду. Такі коливання у сторону збільшення обґрунтовуються розширенням виробництва сільськогосподарської продукції з метою зниження споживчого попиту на неї у 2021-2023 рр., частково із затримкою з оплати платежів, що призвело до зростання дебіторської заборгованості, а також упущення важливих моментів щодо управління дебіторською та кредиторською заборгованістю господарства у 2022-2023 рр.

Таким чином, приходимо до висновку, що зауважень системного характеру до функціонування сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області у 2021-2023 рр. немає, позаяк він провадив свою діяльність в умовах вільного конкурентного середовища. Відмітимо, що мали місце у 2022-2023 рр. у господарстві деякі поточні проблеми, проте на загальній тенденції діяльності господарства це не відобразилося і фінансова незалежність зміцнилася впродовж аналізованого періоду.

Щоб на належному рівні провести аналіз фінансових ресурсів сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки

Дубенського району Рівненської області, необхідно ознайомитися із його фінансовою звітністю за звітний період. Формування необхідного обсягу власних фінансових ресурсів кожен суб'єкт бізнесового середовища здійснюється на загальних принципах із врахуванням особливостей операційної, фінансової чи інвестиційної діяльності. Так, досліджуваний кооператив протягом 2021-2023 рр. акумулював надходження від усіх видів своєї діяльності у формі як власних, так і залучених грошових поступлень. Джерела формування фінансових ресурсів господарство дещо мали відмінну природу походження, проте загальний їх вираз вказує на раціональне використання фінансових ресурсів у сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі Українки протягом аналізованого періоду. Якщо говорити про тенденцію до зростання надходжень у кооперативі, то вона найбільш сприятливою для господарства була у 2023 р. у порівнянні із 2021 р.

Лева частка у структурі доходів підприємства відводиться власному капіталу у формі нерозподіленого прибутку, тобто тої частини чистого прибутку підприємства, яка залишається в його розпорядженні після виплати дивідендів акціонерам, формування резервного фонду, інших відрахувань. Тому позитивним моментом є те, що сільськогосподарський виробничий кооператив імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області зумів у надскладних умовах свого функціонування акумулювати їх та використовувати на власний розсуд.

Пропонуємо на рис. 2.1 ознайомитися із відображеними ілюстративно обсягами власних фінансових ресурсів сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області протягом звітного періоду.

Перейшовши до фактичної констатації, на основі продемонстрованої аналітики рис. 2.1, стверджуємо, що досліджуване господарство впродовж 2021-2023 рр. провадило досить потужну і ефективну підприємницьку діяльність.

Так, узагальнений обсяг фінансових ресурсів у 2023 р. зріс на 30854 тис.

грн або на 27,9 % у порівнянні із 2021 р. Такий стан фінансових справ вказує на високу питому частку власних фінансових надходжень у структурі фінансових ресурсів підприємства в 2021-2023 рр., а також і на те, що досліджуваний кооператив немає гострої потреби у додатковому залучення грошових засобів і самостійно може продовжувати триматися ринкових позицій. Якщо мова йде за обсяг власного капіталу СВК ім. Лесі України, то відзначимо що забезпечення у 2021 р. було на рівні 39422 тис. грн., а в 2023 р. – 68149,5 тис. грн, що на 72,9% збільшився впродовж звітнього періоду.

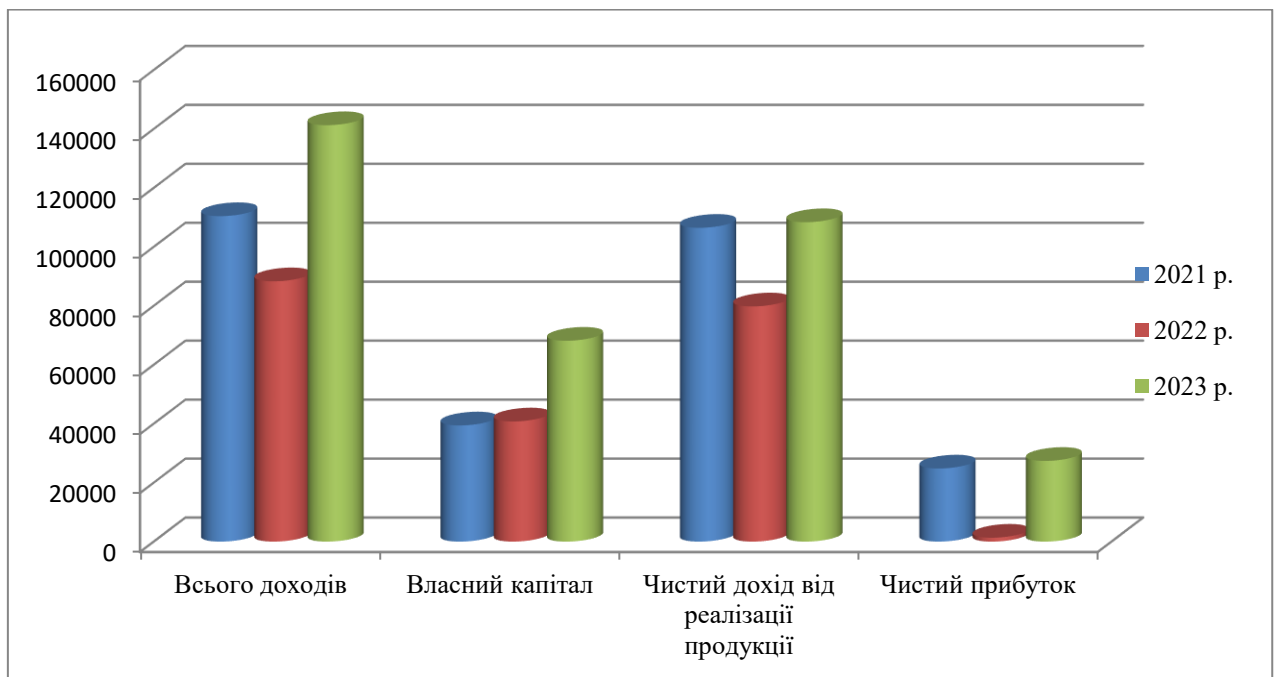

Рис 2.1. Обсяг фінансових ресурсів об'єкта дослідження впродовж 2021-2023 рр.

Така тенденція у господарстві вперше сталася за останні 5 років його функціонування. Вона пояснюється зміною методів управління з акцентом на удосконаленні прийняття ефективних управлінських рішень. Такий підхід, як бачимо, дав позитивний результат і слугував підґрунтям для нарощення обсягів виробничих потужностей у 2021-2023 рр. в сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі України Дубенського району Рівненської області.

Впродовж аналізованого періоду в сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі України Дубенського району

Рівненської області найбільша частка відводиться обсягу виручки від реалізації сільськогосподарської продукції. Відмітимо, що найбільше значення цього показника припадає на 2023 р. в обсязі 108367 тис. грн, що не суттєво відрізняється від обсягу 2021 р. Така тенденція вказує на стійку динаміку надходжень у досліджуваному господарстві впродовж 2021-2023 рр., а також відображає потребу у виробництві зернових культур на Рівненщині. Більшість готової продукції реалізується дрібним і середнім суб'єктам бізнесового середовища, проте і доволі не мала частка зерна закуповується державними господарствами, які спеціалізуються на його переробці задля соціального захисту населення товарами першої необхідності. Тобто, функціонування досліджуваного кооперативу має соціальну складову у своїй діяльності, тим самим сприяючи розвитку вітчизняного виробництва.

Враховуючи непрості умови діяльності держави в умовах військового стану, дія внутрішніх і зовнішніх чинників не мала вирішального впливу на формування кінцевих результатів діяльності для сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області у 2021-2023 рр. Якщо проаналізуємо розмір чистого прибутку досліджуваного підприємства, то бачимо, що його величина, коливаючись зростала впродовж звітного періоду і на кінець 2023 р. становила 27379,9 тис. грн, що на 10,4% більше, ніж у 2021 р. Для досліджуваної категорії ефективності діяльності кооперативу така динаміка є досить позитивною і є свідченням вибору правильної стратегії розвитку підприємства, а також вивчення тенденції ринку конкурентів, замовників, споживачів.

Якщо говорити про обсяги валового прибутку господарства впродовж 2021-2023 рр., то його обсяги мали чітку тенденцію до зростання, що підтверджує економічне зростання у сільськогосподарському виробничому кооперативі і створює основу для зростання його економічних показників у найближчій перспективі. Як відомо, нарощення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції плине на зростання рівня рентабельності

продукції, капіталу, основних виробничих фондів і ін.

Ефективність будь-якого бізнесу безпосередньо залежить від кваліфікації фінансових менеджерів. Саме вони відповідають за оптимальне управління фінансами компанії, що є ключовим фактором її успіху. Збільшення прибутків неможливо без чіткого фінансового планування. Ефективне управління фінансами дозволяє не тільки збільшувати обсяги капіталу, але й оптимізувати витрати, що в кінцевому рахунку призводить до підвищення прибутковості бізнесу.

На загал відзначимо, що проаналізувавши стан обсягу фінансових ресурсів у сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі Українки за 2021-2023 рр., приходимо до висновку, що кооператив прагне до збільшення прибутків. Для досягнення цієї мети вкрай важливо мати команду досвідчених фінансових фахівців. Саме вони відповідають за аналіз фінансової діяльності, управління капіталом та оптимізацію фінансових потоків, що в сукупності забезпечує стабільний розвиток підприємства, зростання його рівня ліквідності, ділової активності, платоспроможності тощо.

Разом із власними фінансовими ресурсами у кожного підприємства є можливість додаткового залучення грошових засобів задля покращення своїх фінансових можливостей та здійснення подальшої господарської діяльності. Іноді у господарстві з'являються інші підстави для залучення кредитних ресурсів, як от покриття непередбачуваних витрат, компенсація курсових різниць, збиткова діяльність внаслідок дії факторів внутрішнього та зовнішнього ринкового середовища.

Структуру залучених фінансових ресурсів сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області впродовж 2021-2023 рр. представлено в інфографіці на рис. 2.2.

Категорію «зовнішні фінансові ресурси господарства» у СВК імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області за 2021-2023 рр.

сформували обсяги короткострокових кредитів банківських установ, поточної кредиторської заборгованості та інші поточні та довгострокові зобов'язання. Щодо видів надходжень із зовнішніх джерел, то відмітимо, що спостерігається нерівномірні їх обсяги впродовж звітнього періоду.

У загальному вигляді обсяги надходжень від досліджуваної категорії становили 57004 тис. грн у 2021 р. та 93035,2 тис. грн у 2023 р. відповідно. Така ситуація вказує на зростання надходжень на 63,2% впродовж досліджуваного періоді, що було необхідною умовою для нарощення обсягів виробничих потужностей.

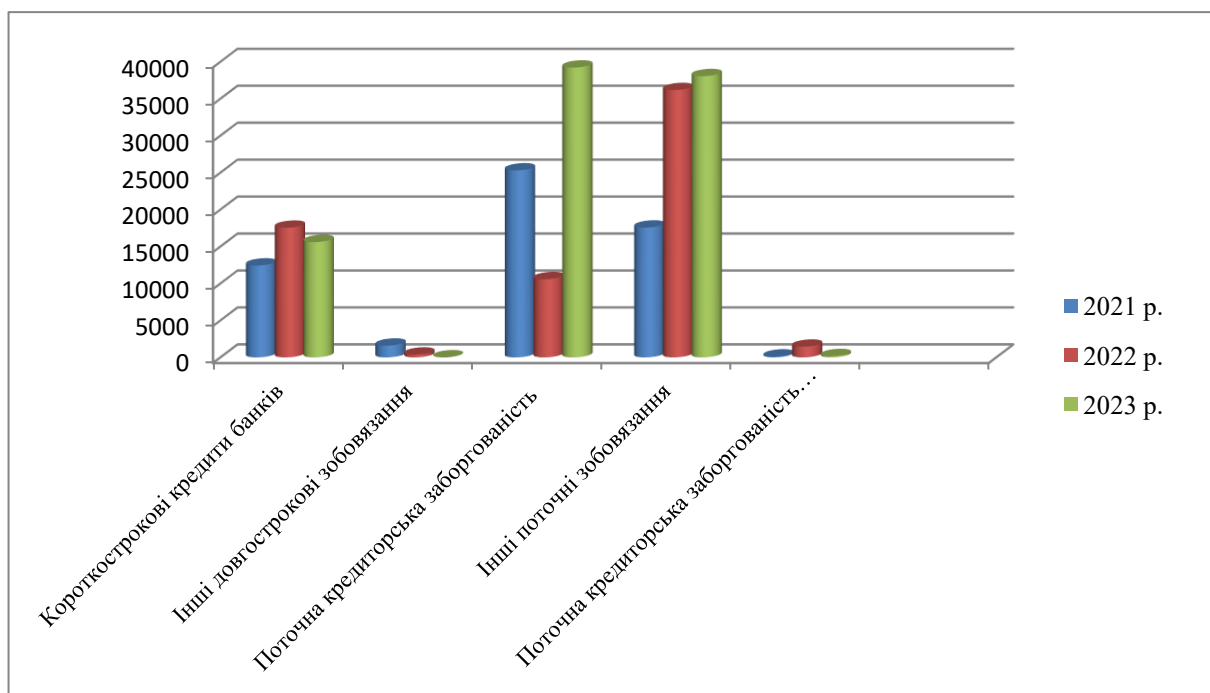

Рис. 2.2 Оцінка структурних елементів зовнішніх фінансових ресурсів сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі України Дубенського району Рівненської області у 2021-2023 рр.

Кооперативу довелося залучати кредитні ресурси для придбання основних засобів на умовах фінансового лізингу для зростання валового виробництва зернових культур.

Відмітимо, що найбільший обсяг в структурі залучених фінансових ресурсів посідає поточна кредиторська заборгованість обсяг якої у 2021 р. становив 25302 тис. грн, а у 2023 р. – 39215,1 тис. грн, що на 55% відповідно. Проте, якщо мова йде про їх відсоткове вираження, то у 2021 р. найпитоміша

частка припадала на 2021 р. Оцінивши суму поточної кредиторської заборгованості за досліджуваний період, бачимо, що у 2022 р. її обсяг був на рівні 1446,1 тис. грн, а у 2023 р. простежується її суттєве зменшення – на 88,4 % відповідно. Такі зміни позитивно оцінюються керівництвом СВК імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області та вказуючи на стійку фінансову спроможність господарства вчасно і в повному обсязі розраховуватися із своїми поточними зобов'язаннями.

Отже, на основі проведеного вище аналізу приходимо до висновку, що СВК імені Лесі Українки у 2021-2023 рр. функціонувало у більшій мірі від джерел зовнішнього походження, хоча із несуттєвою перевагою. Рекомендується досліджуваному кооперативу сприяти зменшенню такої залежності для господарства у наступному звітному періоді, що допоможе зміцнити свої ринкові позиції та виходити на збільшені обсяги реалізації виготовленої сільськогосподарської продукції.

На наступному етапі здійсненні комплексного аналізу фінансового стану сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області впродовж 2021-2023 рр. оцінимо показники його ліквідності й платоспроможності. У табл. 2.3 відобразимо результати оцінки ліквідності й платоспроможності сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області впродовж 2021-2023 рр.

Отже, із даних, відображених в табл. 2.3 видно, що значення коефіцієнтів, розрахованих за результати діяльності сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області впродовж 2021-2023 рр., мали тенденцію і до зростання, і до спадання, проте були в межах визначеної норми.

Значення коефіцієнта загальної ліквідності зростало впродовж звітного періоду і на кінець 2023 р. становив 1,39 п, що на 0,13 п більше, ніж у 2021 р. Таку ситуацію можемо розглядати як позитивну, оскільки у 2023 р. – на 1 грн поточних зобов'язань господарство володіло 1,39 грн оборотних активів.

Стосовно коефіцієнта швидкої ліквідності, то видно, що значення в межах норми, а такий показник як коефіцієнт абсолютної ліквідності – коливаючись зростав протягом досліджуваного періоду, але і на кінець 2023 р. ще не досяг норми свого значення.

Таблиця 2.3 – Розрахунок показників ліквідності та платоспроможності сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області впродовж 2021-2023 рр.

Показники	Роки			Відхилення 2023 р. до 2021 р. (+,-)
	2021	2022	2023	
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,26	1,31	1,39	0,13
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,44	0,51	0,52	0,08
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,03	0,04	0,06	0,03
Коефіцієнт мобільності активів	0,72	0,63	0,69	-0,03
Коефіцієнт співвідношення активів	2,61	3,17	3,15	0,54
Співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	2,96	3,07	4,62	1,66

Загалом, проаналізувавши значення коефіцієнтів ліквідності сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області впродовж 2021-2023 рр., схилиємося до думки, що вони вказують про тимчасові труднощі з приводу зростання обсягу поточних зобов'язань, однак керівництво господарства вживало потрібні заходи із покращення ситуації, яка мала місце на час здійснення аналізу.

Стосовно аналізу коефіцієнта співвідношення активів, то видно, що частка залучених перевищує власні (значення коефіцієнтів в межах 2,96 п у 2021 р. і 4,62 п – у 2023 р. відповідно). В результаті їх розрахунку видно, що приблизно у 1,5 рази залучені кошти перевищують власні фінансові ресурси. Тут доцільно шукати оптимальні варіанти для зростання обсягу власного

капіталу, тим самим можна буде зменшити частку залучених у наступному звітному періоді сільськогосподарському виробничому кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області впродовж 2021-2023 рр. У підсумку, констатуємо, що на основі проведеного аналізу ліквідності й платоспроможності сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області впродовж 2021-2023 рр., підприємство має достатній запас фінансової стійкості та може своєчасно виконувати свої зобов'язання, має значний потенціал для розвитку, оскільки його фінансова стійкість дозволяє вкладати кошти в нові проекти та розширювати свою діяльність.

Здатність підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання є ключовим фактором успіху в сучасному бізнесі. Це дозволяє не лише забезпечити безперебійну роботу підприємства, а й залучати додаткові інвестиції, розширювати виробництво та розвивати нові напрямки діяльності.

У динамічному бізнес-середовищі здатність досліджуваного підприємства швидко адаптуватися до змін та реагувати на нові виклики тісно пов'язана з його фінансовою стійкістю, оскільки платоспроможність забезпечує підприємству необхідні ресурси для розвитку, впровадження інновацій та досягнення стратегічних цілей

Фінансова стійкість сільськогосподарського виробничого кооперативу, яка залежить від співпраці з інвесторами та кредиторами, є ключовим фактором його довгострокового успіху, позаяк аналіз фінансової стійкості дозволяє оцінити поточний стан заборгованості та спрогнозувати майбутній розвиток підприємства.

Рівень фінансової залежності від зовнішніх джерел фінансування безпосередньо впливає на його стійкість, а системний аналіз фінансового стану дозволяє оцінити цю залежність і вжити необхідних заходів для її оптимізації.

У табл. 2.4 продемонструємо результати оцінки фінансової стійкості сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки

Дубенського району Рівненської області за 2021-2023 рр.

Проаналізувавши цифрову інформацію, відображену в табл. 2.4, констатуємо, що значення досліджуваних коефіцієнтів фінансової стійкості сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області у досліджуваному періоді, коливаючись, змінювалися, проте не суттєво відрізнялися від оптимальних їх значень.

Таблиця 2.4 – Аналіз показників фінансової стійкості сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області впродовж 2021-2023 рр.

Показники	Роки			Відхилення 2023 р. до 2021 р. (+,-).
	2021	2022	2023	
Коефіцієнт автономії	0,41	0,58	0,79	0,38
Коефіцієнт фінансування	0,42	0,63	0,66	0,24
Коефіцієнт фінансової залежності	2,45	2,04	1,97	-0,48
Коефіцієнт заборгованості	2,38	2,01	1,57	-0,81
Коефіцієнт покриття відсотків	22,75	16,3	15,2	-7,55
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,57	0,37	0,22	0,35
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,38	0,32	0,21	0,17

Відзначаємо досить значне відхилення розрахункового показника – коефіцієнта автономії. Позитивним явищем вважаємо його зріст у 0,38 пункти (майже вдвічі) в сторону зростання, що вказує на динамічні процеси розвитку і вдосконалення управління досліджуваним господарством впродовж 2021-2023 рр. Зростання коефіцієнта автономії – це позитивний тренд для досліджуваного сільськогосподарського виробничого кооперативу, але важливо дотримуватися балансу. На цій основі, керівництво підприємства вживає ряд заходів на предмет підтримання темпів зростання обсягів готової продукції, розширення виробничих потужностей, оновлення матеріальної бази та площ сільськогосподарського призначення з метою подальшого їх освоєння.

Значення досліджуваного показника вказує нам на те, що на кожну тисячу гривень активів сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки у період з 2021 р. по 2023 р. припадало від 410 грн до 790 грн – сформовані грошові надходження господарства. Це вагоме зростання є свідченням ефективної управлінської політики, роботи висококваліфікованих спеціалістів та реалізація виробничої та фінансової стратегій розвитку об'єкта дослідження.

Відмітимо також позитивні зміни для підприємства в частині його залежності від зовнішніх фінансових надходжень для досліджуваного господарства впродовж 2021-2023 рр. Так, значення показника фінансової залежності у 2021 р. становило 2,45 пункти, а у 2023 р. – 1,97 пункти зменшувалося (у підсумку на 0,38 пункти за аналізований період), що вказує на ефективність діяльності сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області попри непросту політичну ситуацію в країні, обмежені логістичні можливості у реалізації готової продукції, коливаннями цінової політики на готову продукцію тощо.

На цій основі, простежуються позитивні коливання у значенні коефіцієнта заборгованості від 2,38 пункти до 1,57 пункти у досліджуваному періоді. Відхилення у 0,81 пункти про зміцнення фінансових можливостей сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області у 2021-2023 рр. і нарощення обсягів виробництва.

Дуже важливо звернути увагу на тенденцію значень коефіцієнта покриття відсотка за користування позиченими фінансовими ресурсами у коротко- та довгостроковій перспективі. Дані аналізу нам вказують про зменшення досліджуваного коефіцієнта на 33,2% або 7,55 пункти у 2021-2023 рр. На цій основі робимо висновок, що такі зміни позитивно впливали на кінцеві результати діяльності сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області і залишки сум, які доведеться господарству повертати у майбутньому не будуть

мати суттєвого впливу на його темпи економічного зростання, розвитку та зміцнення ринкових позицій у найближчій перспективі.

Дещо іншою у 2021-2023 рр. була ситуація із показниками коефіцієнта придатності основних засобів у досліджуваному кооперативі. Хоч і у господарстві на момент здійснення аналізу фінансової стійкості не було гострої потреби у додатковому залученні фінансових ресурсів, проте такого рівня фінансової незалежності не достатньо для значного оновлення основних засобів. Сільськогосподарський виробничий кооператив імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області у 2021-2023 рр. на умовах фінансового лізингу оновлював свою матеріально-технічну базу, проте як бачимо, виявилось замало для оптимізації виробничого процесу. Значення досліджуваного коефіцієнта, коливаючись, зменшувалося з 0,38 пунктів у 2021 р. до 0,21 пункти у 2023 р. або на 44,7%. Таку ситуацію можемо обґрунтувати зносом основних засобів, який у досліджуваному періоді зростав, і вказує на гостру потребу в їх оновленні задля підтримання ефективності виробництва. Також у досліджуваному кооперативі в 2021-2023 рр. збільшуються витрати на ремонт та обслуговування основних засобів, і, як наслідок, мали місце перебої у посівній компанії, періодах вирощування та зборі урожаїв сільськогосподарської продукції.

Отже, констатуємо фінансову стійкість діяльності сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області впродовж 2021-2023 рр. попри незначні відхилення значення останнього аналізованого коефіцієнта. Обсяг оборотних активів кооперативу в повній мірі покривав усі витрати, пов'язані із виробничо-господарською, фінансовою та інвестиційною діяльністю підприємства. Досліджуваний суб'єкт господарювання володіє наявними грошовими засобами у потрібному обсязі для виконання своїх основних завдань і реалізації стратегічних функцій з метою нарощення обсягів виробництва, зміцнення позицій у ринковому конкурентному середовищі й нагромадження не залучених фінансових ресурсів у виробничий процес.

Такий підхід, якого дотримується керівництво господарства, визначить подальшу фінансово-економічну, управлінську та інвестиційну діяльність із реалізацією інвестиційних проєктів.

2.2 Аналіз складу і структури власного та позикового капіталу сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області

Продовжуючи здійснювати аналіз структури капіталу сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області впродовж 2021-2023 рр., пропонуємо у табл. 2.5 звернути увагу на динаміку значень такого аналізу щодо зміни його елементів у частині обсягу власних і залучених фінансових ресурсів.

Таблиця 2.5 – Динаміка складу та структури фінансових ресурсів сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області впродовж 2021-2023 рр.

Показники	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Відхилення, +/- 2023 р. До 2021 р.
	обсяг, тис. грн.	частка, %	обсяг, тис. грн.	частка, %	обсяг, тис. грн.	частка, %	
Власний капітал	39422	40,9	40769,6	38,1	68149,5	42,2	28727,5
Позиковий капітал	57033	59,1	66279,1	61,9	93266,4	57,8	36233,4
Пасив господарства	96455	100	107048,7	100	161415,9	100	64960,9

Проаналізувавши структуру фінансових ресурсів у сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області протягом досліджуваного періоду, видно, що питома вага між власним і позиковим капіталом у рівні роки відрізнялася, а це свідчить про коливання запасу фінансової міцності підприємства. Якщо говорити про загальні тенденції, то у 2023 р. спостерігається збільшення суми власних грошових засобів на 28727,5 тис. грн у порівнянні з 2021 р. або на 1,3% мали місце відхилення. Це вказує на те,

що досліджуване підприємство зміцнює свій фінансовий запас і все менше починає бути залежним від зовнішніх запозичень. Оберненопропорційно таке явище обумовлюється зменшенням частки позикового капіталу в сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області на кінець звітної періоду. Загальний обсяг позичених і залучених фінансових ресурсів у 2021 р. було 57033 тис. грн, а у 2023 р. – 93266,4 тис. грн відповідно, а це на 63,5% більше, ніж на початку 2021 р. Тобто, питома вага цього виду ресурсів зменшується, а у гривневому еквіваленті спостерігається зростання обсягу коротко- і довгострокових зобов'язань. Така ситуація виникла у господарстві наприкінці 2022 р. через гостру потребу оновлення основних засобів, яку керівництво кооперативу вирішило на умовах фінансового лізингу придбати сільськогосподарську техніку.

Якщо говорити про загальний підхід стосовно формування пасиву балансу в сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області у досліджуваному періоді, то його обсяг зріс впродовж 2021-2023 рр. на 64960,9 тис. грн, а це забезпечує умови для нарощення виробничих потужностей, зростання фінансових можливостей у майбутньому. Переконані, що така структура фінансових ресурсів досліджуваного господарства у сучасних умовах ведення бізнесу є дуже оптимальною, оскільки без зовнішньої фінансової підтримки господарство продемонструвало приклад ведення успішної підприємницької діяльності з подальшою можливістю нарощення виробничого потенціалу.

Отже, зростання запасу фінансової міцності в сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області протягом звітної періоду свідчить, що воно стало більш стійким до фінансових потрясінь та має більшу спроможність виконувати свої фінансові зобов'язання. Такого стану господарство досягло за рахунок збільшення власного капіталу, покращення ліквідності та зниження залежності від зовнішніх джерел фінансування.

Далі спробуємо більш детально проаналізувати структуру власних фінансових ресурсів об'єкта дослідження, що допоможе нам зрозуміти Структура власного капіталу - це своєрідний "паспорт" фінансового здоров'я як сформований капітал сільськогосподарського виробничого кооперативу, з яких джерел він походить і як розподіляється між різними складовими.

Детальний аналіз усіх структурних елементів власного капіталу досліджуваного підприємства ляже в основу подальших висновків стосовно його: фінансової стійкості, оскільки велика частка власного капіталу в загальній сумі капіталу свідчить про високу фінансову стійкість підприємства, його меншу залежність від зовнішніх джерел фінансування, а відтак, вказує на менший ризик для інвесторів; джерел фінансування, позаяк оцінка структури власного капіталу дозволяє зрозуміти, які саме джерела фінансування були використані для створення та розвитку досліджуваного підприємства. Це можуть бути - зареєстрований капітал (внески засновників), додатково вкладений капітал (наприклад, від реінвестування прибутку), наявні резерви (створені для покриття можливих збитків або майбутніх витрат), нерозподілений прибуток чи непокритий збиток (прибуток, який не був виплачений у вигляді дивідендів); ефективності управління, бо зміна структури власного капіталу з часом може вказати на ефективність управління підприємством (до прикладу, в частині зростання частки нерозподіленого прибутку свідчить про те, що компанія успішно генерує прибуток і реінвестує його у розвиток); перспективи розвитку, позаяк такий аналіз допомагає оцінити потенціал підприємства для подальшого розвитку; оцінити ймовірні ризики, оскільки незбалансована структура власного капіталу може свідчити про певні ризики (наприклад, надмірна залежність від одного джерела фінансування може зробити компанію вразливою до змін зовнішнього середовища).

У табл. 2.6 проведено оцінку змін структури власного капіталу сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області впродовж 2021-2023 рр.

Відмітимо, що на основі аналізу інформації, яка міститься в табл. 2.6, видно, що власний капітал у сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі України Дубенського району Рівненської області у 2021-2023 рр. утворювали чотири статті – зареєстрований капітал, резервний капітал, додатковий капітал та нерозподілений прибуток (непокритий збиток).

Таблиця 2.6 – Динаміка власного капіталу сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі України Дубенського району Рівненської області впродовж 2021-2023 рр., тис. грн

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2023 р. до 2021 р. (+/-)
Зареєстрований капітал	50	50	50	-
Резервний капітал	2492	2491,8	2491,8	-0,2
Додатковий капітал	823	-	-	-823
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	36057	38227,8	65607,7	29550,7
Власний капітал	39422	40769,6	68149,5	28727,5

У досліджуваному кооперативі розмір зареєстрованого капіталу був у фіксованому розмірі протягом аналізованого періоду, а обсяг резервного хоча і несуттєво, проте мав тенденцію до зменшення на 0,2 тис. грн у 2022-2023 рр. у порівнянні із 2021 р. Таку ситуацію можемо пояснити стабільністю у здійсненні виробничої, операційної та інвестиційної діяльності, а також в умовах невизначеності сільськогосподарський виробничий кооператив імені Лесі України Дубенського району Рівненської області реінвестував свій прибуток у поточну діяльність. Також можемо тут додати, що консервативна фінансова політика, яка провадилася в досліджуваному періоді у підприємстві, забезпечувала збереження ліквідності та мінімізувала ризики, ти самим не виникало залучати ресурси на поповнення додаткового капіталу у 2022-2023 рр., а також стабільна оптимізація витрат вказує на ефективне управління виробничими процесами. Додатковий капітал у розмірі 823 тис. грн бу лише

на початку звітнього періоду – у 2021 р. в господарстві, оскільки в подальшому не було потреби у його формуванні у господарства.

Зауважимо, що впродовж 2021-2023 рр. в сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області була відсутня стаття у структурі власного капіталу – «Акціонерний капітал». Така ситуація вказує нам на те, що об'єкт дослідження не мав ніяких операцій з акціями та іншими цінними паперами.

Так як, досліджуване підприємство здійснювало впродовж звітнього періоду прибуткову виробничо-господарську та фінансову діяльність, то у статті «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» спостерігається динамічне зростання обсягу дохідності. Так, у 2021 р. розмір нерозподіленого прибутку був на рівні 36057 тис. грн, а у 2023 р. – зріс на 29550,7 тис. грн або 81,6% відповідно. Це суттєве зростання прибутків досліджуваного кооперативу у вартісному його враженні і є свідченням ефективного управління грошовими потоками впродовж 2021-2023 рр.

Для повної оцінки динаміки залучених фінансових ресурсів у діяльність сільськогосподарського виробничого кооперативу Дубенського району Рівненської області протягом досліджуваного періоду проведемо дослідження змін у динаміці його коротко- і довгострокових зобов'язань. Результати такого аналізу продемонструємо в табл. 2.7

Таблиця 2.7 – Динаміка позикового капіталу сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області впродовж 2021-2023 рр., тис. грн

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2023 р. до 2021 р. (+,-)
Довгострокові зобов'язання та забезпечення	1592	375,7	0,6	-1591,4
Поточні зобов'язання та забезпечення	55441	65903,4	68148,9	12707,9
Власний капітал	39422	40769,6	68149,5	28727,5

Ознайомившись із результатами оцінки стану залучених фінансових

ресурсів впродовж 2021-2023 рр. у діяльності сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області, відображених у табл. 2.7, робимо висновок, що господарство на кінець звітного періоду практично не мало довгострокових зобов'язань, оскільки вчасно виконувало вимоги залучення додаткових фінансових ресурсів. Рівень фінансового забезпечення кооперативу дозволяє лише в якості короткострокових залучень вирішувати тимчасові труднощі. Так, обсяг поточних зобов'язань у досліджуваному господарстві коливаючись від 55441 тис. грн у 2021 р. до 68148,9 тис. грн у 2023 р. відповідно, зростав. Проте, такі зміни у структурі позикового капіталу мали тимчасовий характер і СВК ім. Л. Українки планує у наступному році розрахуватися в повному обсязі із своїми кредиторами.

Підсумовуючи, відзначимо позитивну динаміку формування структури позикового капіталу у досліджуваному підприємстві впродовж 2021-2023 рр. Практично усі додаткові надходження у формі банківських кредитів погашалися вчасно і в повній мірі, мали короткочасний термін залучення і дозволяли сільськогосподарському виробничому кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області продовжувати операційну і фінансову діяльність протягом аналізованого періоду.

Сировинна база кооперативу у досліджуваному періоді формувалася за рахунок власних фінансових ресурсів для безперебійного функціонування господарства в частині організації операційного процесу виробництва сільськогосподарської продукції. Переконані, що такі рішення повинні прийматися керівництвом індивідуально для кожного виробничого процесу господарства урахуванням його специфіки, ринкових умов та стратегічних цілей.

Зауважимо, що сільськогосподарський виробничий кооператив імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області протягом досліджуваного періоду знаходив баланс між використанням власних коштів і залученням зовнішнього фінансування, мінімізуючи при цьому фінансові

ризика. Такий підхід в організації виробничого процесу сприятиме і надалі розвитку та процвітанню сільськогосподарського виробничого кооперативу. У майбутньому.

2.3 Оцінка фінансових результатів діяльності сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області

Для забезпечення ефективної діяльності досліджуваного підприємства необхідно постійно відстежувати та аналізувати його фінансові показники, зокрема ті, що характеризують рентабельність. Це дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів та знайти резерви для зростання, своєчасно виявляти зміни в структурі капіталу та приймати необхідні заходи для стабільного розвитку. Крім того, розуміння процесів формування та управління оборотними активами є ключовим для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та розробки стратегії розвитку бізнесу.

Оцінка фінансової ефективності – це інструмент стратегічного управління, який дозволяє приймати обґрунтовані рішення щодо розвитку бізнесу та забезпечує його стійкість. Її метою є аналіз фінансової діяльності підприємства з метою виявлення резервів для зростання та розробки заходів щодо підвищення рентабельності.

Аналіз фінансового стану досліджуваного кооперативу дозволяє оцінити ефективність його діяльності в цілому. Вивчення динаміки фінансових показників допомагає виявити тенденції розвитку, оцінити ризики та можливості, а також приймати обґрунтовані управлінські рішення. Однак, слід зазначити, що ефективне управління фінансовими ресурсами є лише одним із факторів, що впливають на успіх підприємства. Важливу роль також відіграють інші чинники, такі як маркетинг, виробництво та управління персоналом.

Успіх сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі

Українки Дубенського району Рівненської області залежить від багатьох факторів, серед яких важливе місце посідає ефективне управління фінансами. Це не лише аналіз фінансових показників, але й прийняття стратегічних рішень щодо інвестицій, фінансування та управління ризиками. Оптимізація фінансових потоків дозволяє забезпечити стабільність бізнесу, підвищити його конкурентоспроможність та створити сприятливі умови для досягнення стратегічних цілей

Отже, вважаємо за необхідне виокремити головні завдання, пов'язані із формуванням та системою управління прибутком досліджуваного господарства. Узагальнені завдання охоплюють широкий спектр цілей управління прибутком досліджуваного підприємства, оскільки відображають як короткострокові, так і довгострокові завдання, спрямовані на підвищення фінансової ефективності та конкурентоспроможності бізнесу. До них віднесемо:

1. Максимізація прибутку: визначення оптимального рівня прибутку, оскільки розрахунок такого рівня, який забезпечить стійкий розвиток підприємства, але водночас не призведе до надмірного навантаження на ресурси компанії; пошук резервів збільшення прибутку (аналіз всіх статей доходів та витрат з метою виявлення можливостей для збільшення доходів та зниження витрат); оптимізація податкової системи в частині використання легальних методів мінімізації податкового навантаження.

2. Стабілізація прибутку: зменшення впливу негативних факторів (розробка заходів для мінімізації ризиків, пов'язаних зі змінами кон'юнктури ринку, інфляцією тощо.); створення резервів для покриття непередбачених витрат та згладжування коливань прибутку; диверсифікація діяльності в частині розширення асортименту продукції або послуг, освоєння нових ринків для зменшення залежності від одного напрямку діяльності.

3. Ефективний розподіл прибутку: оптимізація структури капіталу - визначення оптимального співвідношення власного та залученого капіталу; інвестування прибутку; виплата дивідендів у відповідності до прийнятої

дивідендної політики; соціальні виплати - фінансування соціальних програм для працівників підприємства.

4. Управління ризиками: ідентифікація фінансових ризиків через виявлення можливих загроз для фінансової стійкості підприємства; оцінка ймовірності та наслідків ризиків - аналіз ймовірності настання кожного ризику та оцінка потенційних збитків; розробка заходів щодо управління ризиками: Розроблення планів дій на випадок настання ризикових подій.

5. Стратегічне планування: включення прибутку в стратегічні плани - визначення ролі прибутку в досягненні стратегічних цілей підприємства; розробка фінансової стратегії - створення довгострокової фінансової стратегії, яка забезпечить стабільний розвиток підприємства.

Процес управління підприємством завжди піддається впливу численних факторів, як внутрішніх (наприклад, організаційна структура, персонал), так і зовнішніх (конкуренція, економічна ситуація). Саме їхня взаємодія визначає структуру, обсяг та особливості формування прибутку.

Загальна економічна ситуація, рівень інфляції, стан фінансового ринку та інтенсивність конкуренції – це зовнішні фактори, які безпосередньо впливають на фінансові результати підприємства та часто визначають успіх або невдачу бізнес-проектів. Саме тому фінансові менеджери повинні здійснювати постійний моніторинг цих факторів та враховувати їх при розробці стратегій.

Ефективне управління внутрішніми факторами, зокрема обсягами продажів, витратами виробництва та інвестиційною діяльністю, є ключовим для збільшення прибутку досліджуваного виробничого кооперативу. Менеджмент має можливість безпосередньо впливати на ці фактори, формуючи таким чином фінансові результати об'єкта дослідження.

Внутрішні фактори, такі як обсяги продажів, собівартість виробництва, цінова політика та інвестиційні рішення, знаходяться під прямим впливом фінансового управління, можуть бути ефективним інструментом для збільшення прибутку підприємства. Тому необхідно аналізувати можливу дію

як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, і її вплив на кінцеві результати діяльності досліджуваного господарства, та визначити заходи для їх покращення у перспективі.

Пропонуємо переглянути результати аналізу коефіцієнтів рентабельності активів сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області, який проводився за результати діяльності 2021-2023 рр.

Таблиця 2.8 – Динаміка показників рентабельності сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області впродовж 2021-2023 рр.

Показники.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення, 2023 р. до 2021 р. (+,-)
Чистий прибуток (прибуток), тис. грн.	24803	1317,3	27379,9	2576,9
Середньорічна вартість активів, тис. грн.	96455	107048,7	161415,9	64960,9
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	26727	27365	18738,4	-7988,6
Середньорічна вартість боротних активів, тис. грн.	69728	79683,7	142677,5	72949,5
Рентабельність активів (інвестицій)	25,7	1,2	17	-8,7
Рентабельність оборотних активів	92,8	4,8	146,1	53,3
Рентабельність боротних активів	35,6	1,7	19,2	-16,4

Із даних, відображених у табл. 2.8 бачимо, що досліджуване господарство у звітному періоді продемонструвало доволі не погані результати ефективності своєї діяльності. Так, обсяги як і чистого прибутку, так і середньорічної вартості активів мали тенденцію до зростання у 2023 р. у порівнянні із 2021 р. Дещо іншою була ситуація із необоротними активами, вартість яких у 2023 р. становила 18738,4 тис. грн, що на 7988,6 тис. грн менше у порівнянні із 2021 р. Такі зміни можемо пов'язати із затяжною економічною кризою в частині продажу непотрібного й застарілого обладнання, відмови від невігідних проєктів, технологічними змінами, оптимізацією виробничого

процесу, перехід на нову бізнес-модель, а це може вимагати зміни структури активів, закриття неефективних виробництв, переходу на аутсорсинг, що скорочує потребу у частині основних засобів.

Слід відмітити, що у 2021-2023 рр. в кооперативі зросли обсяги оборотних активів на 72949,5 тис. грн за три роки, що керівництво пов'язує із потребою залучення фінансових ресурсів у короткостроковому періоді. Такі дії часто виручають підприємство від фінансових труднощів періодичного чи сезонного характеру і йому їх повертати не є надскладною задачею, оскільки сільськогосподарський виробничий кооператив у досліджуваному періоді має стійку тенденцію до зміцнення запасу фінансової стійкості.

Якщо проаналізуємо загальну рентабельність активів, то її значення коливаючись зменшувалися від 25,7% у 2021 р. до 17% у 2023 р. Таке явище пояснимо динамічне зростання обсягу активів господарства і менш динамічне зростання розміру чистого прибутку на кінець 2023 р.

Поряд із оцінкою рівня прибутковості усіх активів сільськогосподарського виробничого кооперативу за 2021-2023 рр., доцільно проаналізувати їх структуру в розрізі питомої частки кожного виду активів господарства. Дещо кострубатою є залежність рівня рентабельності оборотних і необоротних активів за останні 3 аналізовані роки. Так, рівень рентабельності. Зменшення значення показника рентабельності оборотних активів оберненопропорційно корелює із рівнем рентабельності необоротних активів впродовж аналізованого періоду – а це -16,4 % та 53,3% відповідно за 2021-2023 рр. Ці результати є логічним відображенням змін у структурі активів і, відповідно, так характеризують значення цих показників.

У табл. 2.9 пропонуємо переглянути також результати аналізу ефективності власного та залученого капіталу сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки впродовж 2021-2023 рр.

Дані, відображені в табл. 2.9, вказують на позитивну динаміку зростання обсягу чистого прибутку, власного й залученого капіталу досліджуваного кооперативу за аналізований період. Проте, відмітимо, що обсяг чистого

прибутку повільніше зростав у звітному періоді, ніж розмір позичених фінансових ресурсів. Така особливість відіграла ключову роль у формуванні чіткої динаміки значень показників рентабельності капіталу в залежності від джерел походження фінансових ресурсів сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області за 2021-2023 рр.

Оскільки обсяги активів були у 2-3 рази більші від розміру чистого прибутку підприємства, то рентабельність їх також мала тенденцію до зменшення від 2021 р. до 2023 р.

Таблиця 2.9 – Динаміка показників рентабельності щодо власного капіталу і зобов'язань сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області впродовж 2021-2023 рр.

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення, 2023 р. до 2021 р. (+,-)
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	24803	1317,3	27379,9	2576,9
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.	39422	40769,6	68149,5	28727,5
Середньорічна вартість позикового капіталу, тис. грн.	57033	66279,1	93266,4	93266,4
Рентабельність власного капіталу	62,9	3,2	40,2	-22,7
Рентабельність позикового капіталу	43,5	2,0	29,4	-14,1

У підсумку, можемо констатувати, що сільськогосподарський виробничий кооператив імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області у 2021 р. та 2023 р. здійснював виробничу діяльність із доволі високими показниками. Дещо іншою була ситуація у 2022 р., де досліджувані показники рівня рентабельності сягали мінімального рівня. Така ситуація була зумовлена початком повномасштабного вторгнення РФ на територію України, практично зупинився виробничий процес у лютому 2022 р., однак все ж таки вдалося розпочати весняно-польові роботи навесні цього року. Середньорічна

вартість власного капіталу залишилася на рівні 2021 р., проте рівень чистого прибутку зменшився на 23485,7 тис. грн., тобто досліджуване господарство пережило не простий період у своєму функціонуванні і вже з середини 2023 р. нарощувала обсяги виробництва.

Авторка кваліфікаційної роботи вважає, що системний підхід для аналізу фінансово-господарська діяльність сільськогосподарський виробничий кооператив імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області відображає його діяльність з усіх сторін і відображає напрями його розвитку та процвітання в майбутньому.

Систематичний підхід до оцінки ефективності діяльності підприємств цінний тим, що він передбачає збір фінансової інформації, розрахунок спеціальних показників (коефіцієнтів), які характеризують якість фінансового результату, та подальший аналіз цих показників для визначення рівня якості та стабільності джерел прибутку. Це твердження описує методіку оцінки фінансової ефективності підприємств. Автори цього методу пропонують провести аналіз за кількома етапами:

1. Збір даних: На першому етапі збирається інформація про фінансові результати різних підприємств за певний період.
2. Розрахунок коефіцієнтів: На основі зібраних даних розраховуються спеціальні показники (коефіцієнти), які характеризують якість фінансового результату. Це можуть бути такі показники, як рентабельність, ліквідність, фінансова стійкість тощо.
3. Оцінка рівня якості: Отримані коефіцієнти порівнюються з певними стандартами або нормативами, щоб визначити, наскільки високою є якість фінансового результату кожного підприємства.
4. Аналіз стійкості: Далі аналізується, наскільки стабільними є джерела прибутку підприємств. Тобто, чи залежить прибуток від одного-двох основних джерел, чи він формується за рахунок різних видів діяльності.

Основна ідея обґрунтованого вище підходу полягає в тому, що для оцінки фінансової ефективності підприємства недостатньо просто подивитися

на загальний обсяг прибутку. Важливо також оцінити, яким чином цей прибуток формується, наскільки він стабільний і чи є у підприємства резерви для подальшого зростання.

Така оцінка допомагає визначити ефективність системного аналізу фінансового стану, наскільки ефективно працює підприємство, чи досягає воно своїх фінансових цілей; виявити слабкі місця в діяльності підприємства, які потребують додаткової уваги; порівняння з конкурентами, оскільки порівнюючи результати різних підприємств, можна визначити, наскільки конкурентноспроможним є кожне з них; прийняти управлінські рішення, оскільки отримана інформація може бути використана для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на покращення фінансового стану підприємства.

Таким чином, методика, запропонована автором, базується на фінансовому аналізі. Вона дозволяє оцінити результати роботи окремих підрозділів компанії за різними критеріями. На цій основі, можна виявити як сильні сторони досліджуваного виробничого кооперативу, так і ті напрямки, які потребують покращення.

РОЗДІЛ 3
ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ
РЕСУРСАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЧОГО
КООПЕРАТИВУ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ДУБЕНСЬКОГО
РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1 Шляхи забезпечення зростання показників ефективного використання фінансових ресурсів об'єкта дослідження

Військовий стан в Україні суттєво ускладнив фінансове становище держави, тому з метою забезпечення стабільності та наповнення бюджетів, уряд країни змушений застосовувати нестандартні фінансові інструменти. Повномасштабне вторгнення росії в Україну призвело до значного дестабілізації економіки, оскільки держава стикається з безпрецедентними викликами у сфері фінансів. Для підтримки економічної активності та забезпечення фінансової стійкості, державними структурними підрозділами вживалися заходи, спрямовані на оптимізацію податкового навантаження, залучення зовнішнього фінансування та ефективне управління державними ресурсами.

Окупація значної частини території України завдала відчутного удару по вітчизняному виробництву. Це призвело до гострої нестачі фінансових ресурсів суб'єктам підприємницької діяльності. Малий та середній бізнес, який традиційно зосереджений у постраждалих регіонах, потребує термінової фінансової допомоги. Масове руйнування виробничих потужностей та логістичних інфраструктур, а також окупація частини території, призвели до гострої потреби у фінансових ресурсах для відновлення економіки. Для запобігання масовому банкрутству МСБ та відновлення економіки України необхідна значна фінансова підтримка з боку міжнародних партнерів. Для подолання кризи необхідно вжити комплексу заходів та поєднувати міжнародну фінансову підтримку з активною державною політикою, спрямованою на стимулювання вітчизняного виробництва, .., включаючи

залучення міжнародної фінансової допомоги, реструктуризацію боргів, підтримку експорту та створення сприятливого інвестиційного клімату.

Покращення ефективності використання фінансових ресурсів є необхідною умовою для оптимізації їх структури, бо ефективне використання фінансових ресурсів та їх оптимізація є взаємопов'язаними процесами, які суттєво впливають на фінансові результати підприємства. Оптимізація фінансових ресурсів підприємства сприяє підвищенню податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів, оскільки раціональне управління фінансами дозволяє не лише збільшити прибуток підприємства, але й забезпечити стабільні надходження до державного бюджету. Оптимальна структура капіталу є важливим фактором, що визначає ефективність діяльності підприємства та його здатність до розвитку. Однак, оптимізація структури капіталу є тривалим, складним і не передбачуваним процесом, який вимагає ретельного аналізу та планування й вимагає постійного моніторингу та коригування. Не слід очікувати миттєвих результатів, оскільки оптимізація структури капіталу є складним завданням, що потребує часу та ресурсів.

Повний потенціал фінансових інструментів розкривається поступово, залежно від загального економічного стану підприємства. Для досягнення стійкого зростання керівництво компаній застосовує проактивні заходи, спрямовані на збільшення прибутковості та капіталізації, використовуючи весь арсенал доступних фінансових інструментів. Фінансова стратегія успішних підприємств передбачає не лише реакцію на поточні виклики, а й проактивне використання фінансових інструментів для забезпечення стабільного зростання. Застосування превентивних заходів дозволяє оптимізувати структуру капіталу та підвищити фінансову стійкість підприємства.

Ефективність використання фінансових інструментів безпосередньо пов'язана з загальним економічним станом підприємства. Для досягнення високих результатів керівництво компаній розробляє фінансові стратегії, які

передбачають використання всіх доступних інструментів для стимулювання зростання та підвищення прибутковості.

Більшість вітчизняних підприємств стикаються з проблемами стабільного формування достатніх обсягів фінансових ресурсів. Часте залучення додаткового фінансування призводить до порушення оптимальної структури капіталу, що негативно впливає на фінансову стійкість підприємств та їх здатність до ефективної операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Така ситуація може призвести до дисбалансу в управлінні оборотними активами, зокрема, до надмірного накопичення або нестачі матеріальних запасів.

Нестабільність фінансування та порушення оптимальної структури капіталу є серйозними проблемами для вітчизняних підприємств. Слід відмітити, що на початку звітного періоду, у 2021 р. сільськогосподарський виробничий кооператив імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області зустрівся із такою проблемою, що, в свою чергу, призвело до часткового зниження фінансової стійкості, ускладнило доступу до кредитних ресурсів та, як наслідок, негативно вплинуло на кінцеві результати його діяльності. Крім того, дисбаланс у структурі капіталу може призвести до проблем з управлінням оборотними активами, зокрема, до надмірного накопичення або нестачі запасів.

Для забезпечення сталого розвитку підприємства необхідна збалансована фінансова політика, спрямована на формування оптимальної структури капіталу. Часті зміни в структурі фінансування можуть призвести до нестабільності та ускладнити управління підприємством. Тому важливо забезпечити стабільні джерела фінансування та уникати надмірної залежності від зовнішніх джерел.

Ключем до вирішення проблеми нестабільності фінансування є вдосконалення системи фінансового планування, бо за допомогою детального фінансового плану можна визначити оптимальні обсяги та джерела фінансування, а також оцінити виробничі потужності підприємства. Розробка

й реалізація фінансового плану забезпечить збалансованість фінансових потоків та підвищити ефективність використання ресурсів. Як відомо, бюджетування є потужним інструментом для забезпечення фінансової стабільності підприємства. Складаючи бюджет, можна розрахувати необхідні фінансові ресурси, спланувати їх використання та контролювати виконання фінансового плану. Використання такого інструменту фінансового планування та бюджетування зменшить ймовірність виникнення ситуацій, в яких підприємство стикається з нестачею або надлишком фінансових ресурсів.

Таким чином приходимо до висновку, що оптимізація фінансових ресурсів підприємства можлива завдяки ефективному фінансовому плануванню та дозволить визначити оптимальні пропорції між власними та залученими коштами, а також забезпечить раціональне використання виробничих потужностей. Для суб'єкта виробничого середовища це сприяє підвищенню фінансової ефективності підприємства та його конкурентоспроможності.

Відмітимо, що для досліджуваного кооперативу оптимізація співвідношення власного і залученого капіталу є індивідуальним завданням. Незважаючи на існуючі методики, вибір оптимальної структури залежить від конкретних його цілей, таких як збільшення прибутковості, диверсифікація виробництва, зростання вартості акцій, збільшення прибутковості та зростання тощо. На цій основі керівництво сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області акцентує свою увагу на тісній співпраці з фінансовими менеджерами, оскільки вважає це ключовим фактором успішної оптимізації. Оскільки вони повинні не тільки володіти знаннями про сучасні методики, але й розуміти стратегічні завдання досліджуваного підприємства, лише тоді можна досягти значного підвищення ефективності його діяльності.

Робертс Д. і Мілгром П. ще багато років тому виділили дві домінуючі моделі фінансових систем: англосаксонську (фондову) та континентальну (банківську). Перша модель, характерна для США, Великобританії та інших

країн з розвиненим фондовим ринком, передбачає залучення фінансування шляхом розміщення цінних паперів. Друга модель, поширена в Європі, базується на кредитуванні банками. Ці дві моделі відрізняються джерелами фінансування, структурою фінансових ринків та іншими особливостями. Англосаксонська модель фінансування, з її акцентом на фондовому ринку, дозволяє компаніям залучати значні обсяги капіталу від широкого кола інвесторів. Континентальна модель, заснована на банківському кредитуванні, забезпечує більш тісний зв'язок між банками та підприємствами. Вибір моделі фінансування залежить від багатьох факторів, включаючи розмір компанії, галузь діяльності та ринкові умови [20, С. 278-290].

Для успішного розвитку української економіки необхідно створити сприятливі умови для функціонування фінансового ринку. Український фінансовий ринок перебуває на ранній стадії розвитку і обмежений у своїх функціях. Недостатнє нормативно-правове забезпечення та низька ліквідність ускладнюють залучення фінансування для підприємств і знижують довіру інвесторів до вітчизняних фінансових інструментів, а також лише часткова регуляція та низька ліквідність є основними проблемами українського фінансового ринку. Така ситуація ускладнює його функціонування як ефективного інструменту фінансування економіки, а низька довіра інвесторів до вітчизняних фінансових інструментів є наслідком цих проблем.

Корпоративні облігації, незважаючи на доступність, мають значні недоліки, такі як високий ризик неповернення та високі витрати на обслуговування, що змушує підприємства шукати альтернативні джерела фінансування. В таких умовах банківське кредитування стає все більш привабливим завдяки можливості індивідуального підходу до кожного клієнта, включаючи гнучкі умови кредитування. Банки мають потенціал для задоволення потреб господарств в фінансуванні за рахунок більш гнучких умов кредитування та індивідуального підходу до кожного клієнта. Однак, для подальшого розвитку банківського сектору необхідне створення сприятливого нормативно-правового середовища.

Порівняння корпоративних облігацій та банківських кредитів виявляє ряд переваг останніх. Банківське кредитування більш гнучке, дозволяє враховувати індивідуальні потреби клієнтів та пропонує більш широкий спектр послуг. Однак, для розвитку банківського сектору необхідно вирішити ряд проблем, таких як висока вартість кредитів та недостатня доступність для малого та середнього бізнесу

Погоджуючись з Н.О. Ковальчук, можна стверджувати, що оптимальна структура фінансових ресурсів підприємства є індивідуальною і залежить від багатьох факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Не існує універсального співвідношення між власним та залученим капіталом, оскільки воно визначається конкретними умовами діяльності підприємства, рівнем фінансових ризиків та можливостями їх [7]. І ми схильні до думки, що структура капіталу підприємства є динамічною і вимагає постійного моніторингу та коригування. Вплив внутрішніх та зовнішніх факторів, а також зміна рівня фінансових ризиків обумовлюють необхідність пошуку оптимального співвідношення між власним та залученим капіталом в кожен конкретний момент часу.

Фінансові ризики є одним з ключових факторів, що впливають на структуру капіталу підприємства. Можливість нівелювати ризики за рахунок попередніх заходів дозволяє оптимізувати співвідношення між власним та залученим капіталом. Однак, структура капіталу повинна постійно переглядатися з урахуванням зміни ризикового профілю підприємства. Власний капітал є своєрідним "подушкою безпеки" для підприємства. Він дозволяє покривати збитки, здійснювати інвестиції та забезпечувати безперебійну діяльність навіть в умовах нестабільності. За рахунок збільшення частки власного капіталу можна знизити залежність від зовнішніх джерел фінансування та зменшити фінансовий ризик.

Ефективність бізнесу в значній мірі залежить від правильно обраних джерел фінансування. Сьогодні, як і раніше, актуальним залишається завдання раціонального поєднання різних джерел фінансування для забезпечення

оптимальної структури капіталу. Однак, сучасні реалії вимагають більш глибокого аналізу ринкових умов та індивідуальних потреб кожного підприємства.

Раціональна фінансова політика, заснована на аналізі власного досвіду та досвіду конкурентів, є ключовим фактором успіху будь-якого бізнесу. Оптимальна структура фінансових ресурсів дозволяє підвищити фінансову стійкість підприємства, забезпечити його ресурсами для інвестицій та зростання, а також зміцнити його конкурентні позиції.

Окрім ефективної фінансової політики, підприємства повинні прагнути до підвищення своєї фінансової стійкості, щоб успішно протистояти непередбачуваним змінам внутрішнього та зовнішнього середовища. Збалансоване зростання виробництва, підтримання ліквідності та платоспроможності є ключовими факторами забезпечення сталого розвитку бізнесу. Відхилення від цих показників можуть свідчити про наявність фінансових проблем і вимагати оперативного реагування. Управління фінансовими ресурсами передбачає не лише досягнення поточних цілей, але й забезпечення стійкого розвитку підприємства в майбутньому. Для цього необхідно постійно моніторити фінансові показники та вживати проактивних заходів для запобігання виникнення фінансових проблем. Збереження ліквідності та платоспроможності є ключовими елементами такої стратегії.

Кожне підприємство повинно чітко визначити оптимальну структуру своїх фінансових ресурсів та розробити ефективну стратегію їх використання, позаяк імплементація такого підходу забезпечить стабільний розвиток компанії та досягти поставлених завдань.

Безперебійний виробничий процес та постійне зростання обсягів виробництва є ключовими факторами забезпечення безперебійної діяльності підприємства, що сприятиме оптимізації операційних витрат, підвищенню ефективності використання ресурсів та зміцнити конкурентні позиції на ринку. Підтримання стабільного виробництва та нарощування обсягів випуску продукції сприяють збільшенню виручки, підвищенню прибутковості та

покращенню фінансових показників підприємства [30, С. 91-94]. Це, в свою чергу, дозволяє компанії фінансувати інвестиційні проекти та забезпечувати своє подальше зростання. Безперебійна робота виробництва є основою для фінансової стабільності підприємства. Збільшення обсягів виробництва дозволяє ефективніше використовувати виробничі потужності, знизити середні змінні витрати та підвищити рентабельність діяльності

Спробуємо узагальнити загальні риси сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області в якості успішного, прогресивного з стійким фінансовими можливостями господарства (рис. 3.1).

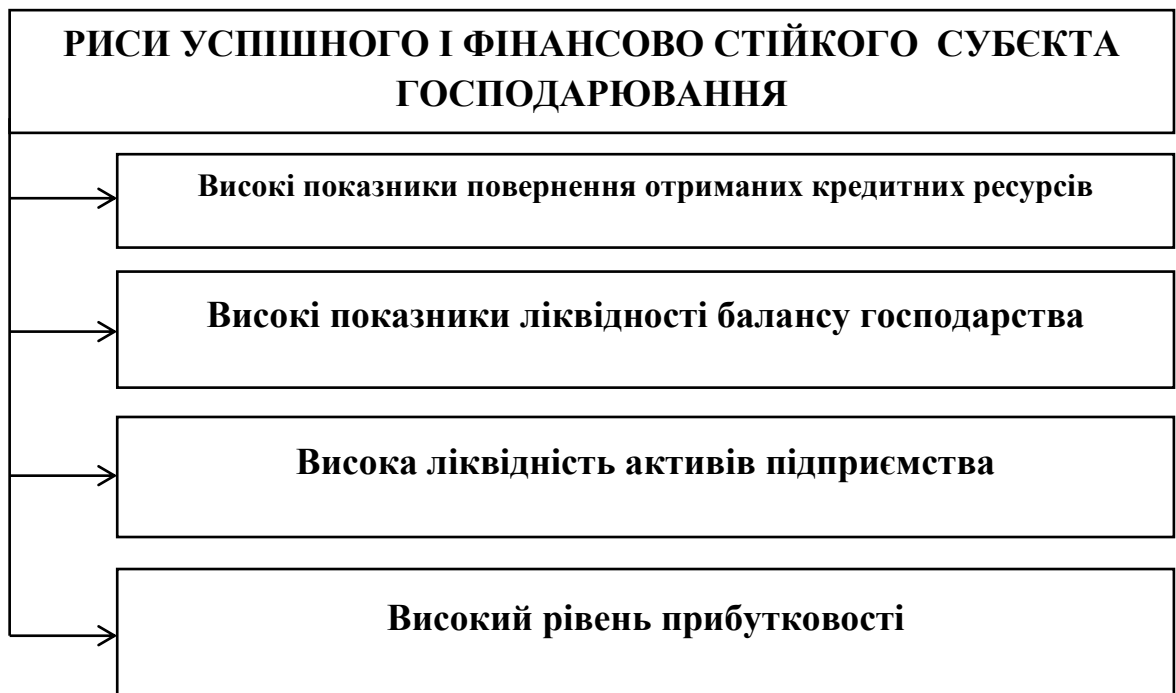

Рис. 3.1 Риси успішного і фінансово стійкого сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області.

Якщо розглядати усі вказані вище риси комплексно, то вони відображають успішну діяльність об'єкта дослідження. Діяльність виробничого сільськогосподарського кооперативу була проаналізована за усіма напрямками комплексної оцінки фінансового стану і сформовані риси виокремлені на основі принципів достовірності аналітичних даних, узагальненого підходу й об'єктивності проведення такої оцінки.

На рис. 3.2 проілюстровано шляхи забезпечення зростання показників ефективного використання фінансових ресурсів у досліджуваному підприємстві.

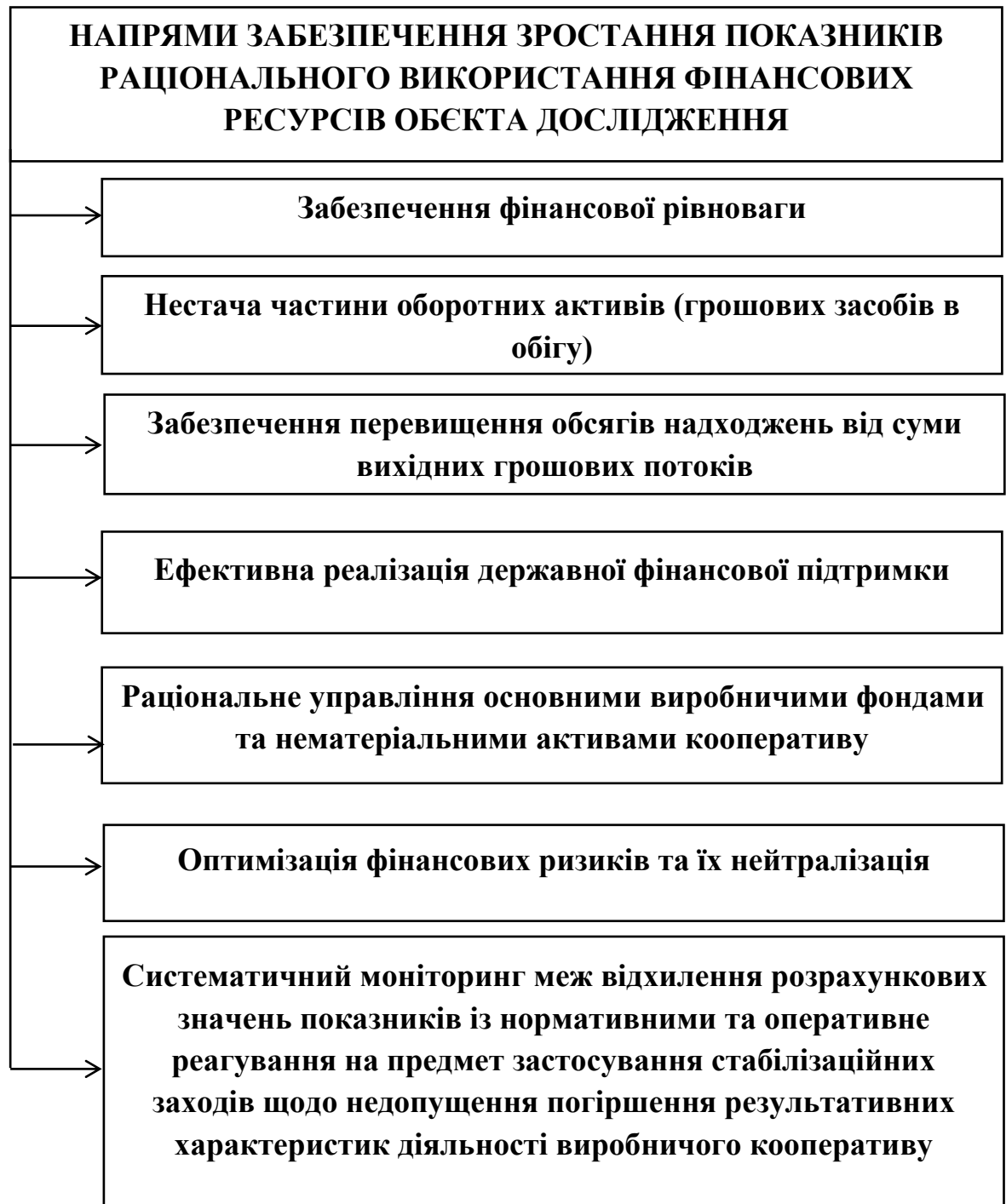

Рис. 3.2 Шляхи забезпечення зростання показників ефективного використання фінансових ресурсів сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області

Кожен напрям забезпечення зростання показників ефективного

використання фінансових ресурсів у досліджуваному господарстві доповнює один одного і у підсумку формує системний підхід до реалізації фінансової стратегії господарства.

Щоб успішно працювати в динамічному бізнес-середовищі, досліджуване підприємство повинно прагнути до фінансової стабільності та забезпечення фінансової рівноваги своєї підприємницької діяльності. Це передбачає збалансований розвиток фінансової сфери, що дозволяє мінімізувати вплив зовнішніх чинників, ефективніше використовувати власні ресурси та максимізувати прибуток. Такий підхід сприяє зменшенню залежності від зовнішнього фінансування та підвищенню стійкості бізнесу. Запропонований підхід до розвитку бізнесу передбачає дотримання чинного законодавства та спрямований на підвищення фінансової стійкості підприємства. Однак, необхідно враховувати, що фінансова діяльність підлягає певним обмеженням, пов'язаним з виконанням зобов'язань перед контрагентами, кредиторами та працівниками. Дотримання цих обмежень є ключовим фактором для досягнення стабільного фінансового стану.

Недостатність оборотних коштів є типовою проблемою для багатьох підприємств. Однак, збільшення їх за рахунок позикових коштів може призвести до негативних наслідків, таких як порушення оптимальної структури капіталу та зниження фінансової стійкості. Тому підприємствам слід шукати альтернативні шляхи вирішення цієї проблеми, зокрема, шляхом оптимізації використання власного капіталу.

Недостатність оборотних коштів часто обмежує операційну діяльність підприємств. Збільшення їх за рахунок позик може призвести до дисбалансу в структурі капіталу та збільшення фінансового навантаження. Тому для забезпечення стабільного розвитку необхідно шукати внутрішні резерви для поповнення оборотних коштів, наприклад, шляхом оптимізації виробничих процесів, управління дебіторською заборгованістю та інвестицій в ефективні проекти.

Для того, щоб підприємство могло не тільки підтримувати свою

діяльність, але й розвиватися, необхідно створювати додаткові фінансові резерви. Цього можна досягти за рахунок перевищення обсягів надходжень над витратами, що дозволить фінансувати інвестиційні проекти та нарощувати активи суб'єкта підприємницького середовища.

Одним із шляхів до зростання та ефективного використання фінансових ресурсів є залучення державної підтримки. Серед ефективних інструментів такої підтримки можна виділити: надання пільгових кредитів, зниження податкового навантаження та фінансове вирівнювання. У воєнний час такі заходи є особливо актуальними для малого та середнього бізнесу.

У динамічному бізнес-середовищі підприємства постійно стикаються з різноманітними фінансовими ризиками. Здатність ефективно управляти цими ризиками є ключовим фактором для забезпечення стабільності та успішного розвитку бізнесу. Завдяки своєчасному реагуванню на зміни в бізнес-середовищі та впровадженню ефективних механізмів управління ризиками, підприємства можуть мінімізувати негативні наслідки кризових ситуацій

Одним із важливих напрямків оптимізації використання фінансових ресурсів є професійне управління основними засобами та нематеріальними активами. Таким чином, фінансовий відділ досліджуваного кооперативу повинен розробити ефективні інструменти для розрахунку амортизації, які дозволять не тільки забезпечити відновлення основних фондів, але й сприяти накопиченню додаткових фінансових ресурсів для інвестицій та розвитку підприємства.

3.2 Напрями оптимізації джерел формування фінансових ресурсів сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області

Ефективне управління об'єктом дослідження передбачає систематичний моніторинг ключових показників діяльності. Порівнюючи фактичні дані з

плановими, так швидше можна виявити відхилення та своєчасно взяти коригувальних заходів для запобігання негативним наслідкам.

Для забезпечення стабільної роботи сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області, необхідно постійно аналізувати його фінансово-господарську діяльність. У разі виявлення відхилень від планових показників слід розробляти та впроваджувати заходи, спрямовані на стабілізацію ситуації та покращення результатів діяльності

На рис. 3.3 узагальнимо головні структурні елементи моделі оптимізованого співвідношення між власними і залученими ресурсами об'єкта дослідження. Мета побудови такої моделі полягає в розробці стратегії, яка дозволить досліджуваному підприємству ефективно використовувати свої фінансові ресурси для досягнення стійкого зростання та підвищення дохідності, враховуючи при цьому зовнішні фактори та забезпечити внутрішню мотивацію до розвитку.

Запропонована концептуальна модель оптимізації структури власного капіталу є досить всебічною та перспективною. Вона враховує як внутрішні, так і зовнішні фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства, а також пропонує системний підхід до аналізу та оптимізації.

Процес оптимізації фінансових ресурсів передбачає створення такої моделі, яка б дозволила ефективно керувати фінансовими потоками, враховуючи вплив внутрішніх і зовнішніх чинників. Метою є забезпечення збалансованого розвитку досліджуваного підприємства та досягнення його стратегічних цілей. Концептуальна модель має забезпечити гнучкість і адаптивність до змін зовнішнього середовища сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області в умовах сьогодення.

Формування внутрішньої системи управління фінансами досліджуваного підприємства передбачає визначення оптимального обсягу, структури та ефективного використання фінансових ресурсів, враховуючи при

цьому вплив зовнішніх факторів, таких як кон'юнктура ринку, діяльність конкурентів та взаємодія з фінансовими інститутами.

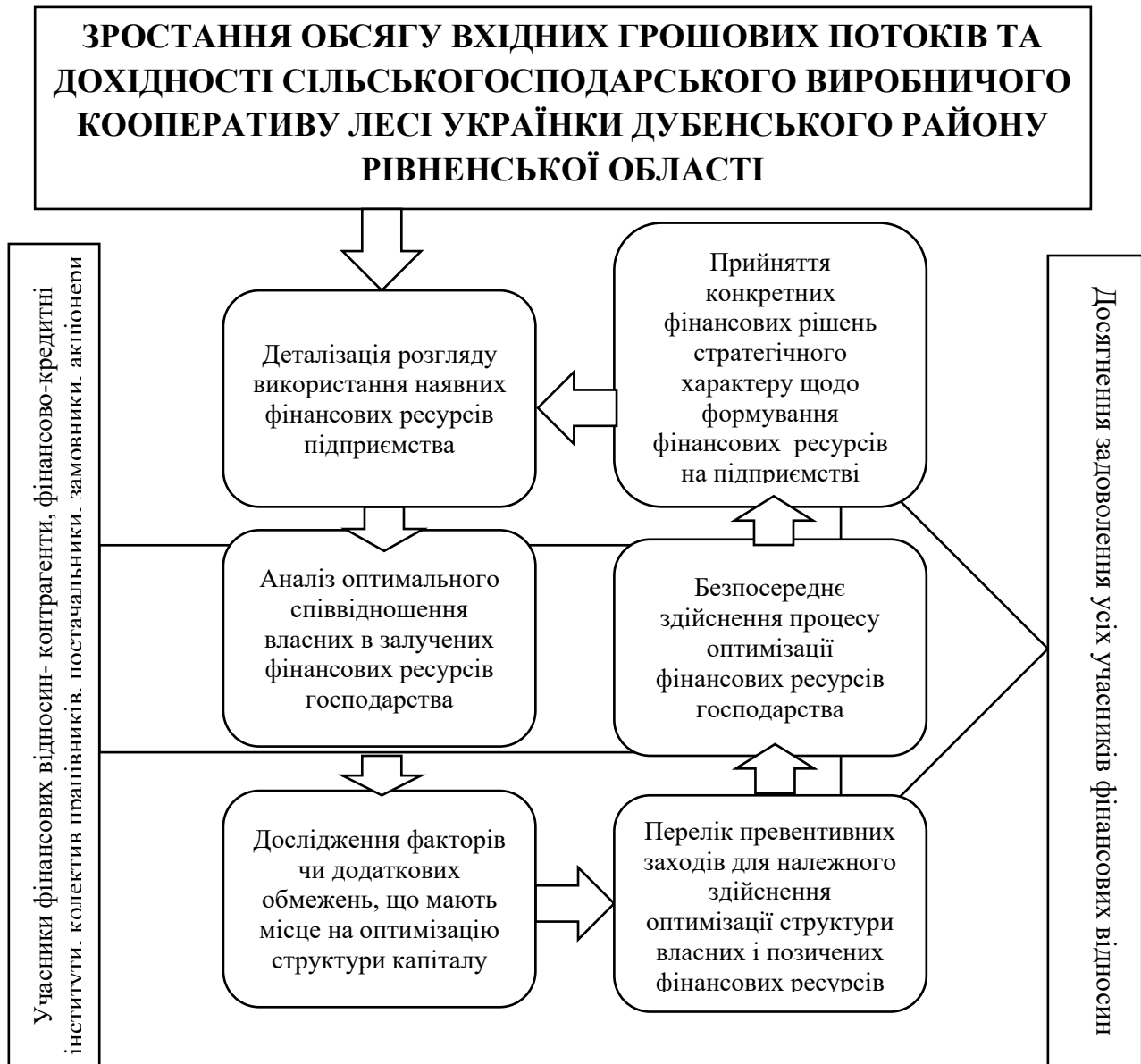

Рис. 3.3 Модель формування оптимальної структури фінансових ресурсів на підприємстві для сільськогосподарського виробничого кооперативу Лесі України Дубенського району Рівненської області

Глибокий аналіз фінансових показників, таких як рентабельність активів, оборотність оборотних активів та коефіцієнт покриття поточних зобов'язань, дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів підприємства. Застосування матричного аналізу, наприклад, матриці SWOT, дозволяє виявити сильні та слабкі сторони підприємства, а також можливості

та загрози зовнішнього середовища. Це, в свою чергу, лежить в основі визначення оптимальної структури фінансування, яка мінімізує ризики і максимізує прибутковість. Для детального аналізу структури фінансових ресурсів доцільно використовувати матричний підхід. Наприклад, матриця VCG дозволяє класифікувати різні види активів за рівнем їхньої прибутковості та темпами зростання. Це допомагає визначити, які активи є найбільш перспективними і вимагають додаткового фінансування, а які слід продати або ліквідувати. На основі отриманих результатів можна розробити оптимальну стратегію фінансування, яка забезпечить стабільний розвиток підприємства

Зовнішнє середовище може підпадати дії ряду чинників макро-, мікро- й мезо- рівнів.

Макроекономічні фактори, такі як монетарна політика, фіскальна політика та соціальні стандарти, значно впливають на діяльність підприємств. Ці зовнішні чинники виходять за межі контролю окремих компаній і вимагають від менеджменту адаптації бізнес-моделей до мінливого макроекономічного середовища. Бізнес не існує у вакуумі. Зміни в економіці, політиці та суспільстві безпосередньо впливають на роботу будь-якої компанії. Тому підприємцям необхідно постійно стежити за новинами та трендами, щоб своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища.

Структура капіталу є важливим індикатором фінансового здоров'я підприємства. Збільшення частки залученого капіталу при зростанні вартості обслуговування боргу може призвести до зниження рентабельності та погіршення кредитоспроможності. Це, в свою чергу, може обмежити можливості для подальшого розвитку бізнесу. Аналіз фінансової звітності дозволяє оцінити залежність підприємства від зовнішніх фінансових джерел. Збільшення фінансового левериджу може підвищити прибутковість у періоди економічного зростання, але посилює фінансові ризики у період спаду.

Мікроекономічні фактори, такі як структура капіталу та дивідендна політика, є основними інструментами управління фінансовим станом підприємства. Оптимізація цих факторів дозволяє підвищити ефективність

використання ресурсів та знизити фінансові ризики. На мікрорівні підприємство має значну свободу у прийнятті фінансових рішень. Вибір оптимальної структури капіталу та дивідендної політики є важливими аспектами фінансового менеджменту, які безпосередньо впливають на результати діяльності досліджуваного господарства.

Оптимізація структури фінансових ресурсів є одним з ключових елементів фінансового менеджменту. Застосування методів експертної оцінки дозволяє ідентифікувати найбільш значущі внутрішні фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства. Аналіз внутрішніх факторів, зокрема структури капіталу, є важливим етапом фінансового аналізу. Використання анкетних методів дозволяє отримати якісну інформацію для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Для повноти дослідження необхідно детально розглянути критерії, що дозволяють оцінити оптимальність структури фінансових ресурсів сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області.

Спершу розглянемо перший критерій – ефективність діяльності господарства (рівень рентабельності) досліджуваного кооперативу. Високе значення цього показника прямопропорційно вказує на результати діяльності суб'єкта бізнесового середовища і дає підстави спрогнозувати подальші напрями його діяльності у перспективі. Цей критерій визначають значення показників рентабельності власного й залученого капіталу, фінансового левериджу.

Другим за важливістю критерієм є мінімізація фінансових ризиків, що досягається шляхом оптимального управління поточними пасивами. Аналіз показників ліквідності дозволяє визначити тип фінансової політики підприємства та спрогнозувати його фінансову стійкість. Оцінка фінансових ризиків є необхідною умовою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Аналіз показників ділової активності дозволяє визначити ступінь

фінансового левериджу та оцінити його вплив на фінансову стійкість досліджуваного підприємства.

Управління залученими фінансовими ресурсами має здійснюватися на основі системного, гнучкого, цілеспрямованого та комплексного підходу. Такий підхід дозволяє провести всебічний аналіз фінансового стану підприємства і прийняти обґрунтовані управлінські рішення. Ефективне використання залучених фінансових ресурсів передбачає застосування системного підходу, що включає комплексну оцінку фінансового стану підприємства, аналіз ризиків та розробку оптимальних стратегій фінансування.

Застосування концепції економічної доданої вартості дозволяє подолати обмеження у визначенні оптимальної структури капіталу підприємства. Аналіз EVA дозволяє оцінити ефективність використання інвестованого капіталу та визначити напрямки оптимізації фінансової діяльності. [32, С. 77-80].

Цінність розрахунку EVA полягає в тому, що він дозволяє оцінити реальну ефективність діяльності підприємства та визначити його ринкову вартість, що є основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Розрахунок EVA є потужним інструментом стратегічного управління, оскільки дозволяє оцінити, наскільки ефективно підприємство створює вартість для своїх акціонерів та інших стейкхолдерів.

$$EVA = NOPAT - IC \times WACC, \text{ де} \quad (3.1)$$

NOPAT - чистий операційний прибуток після оподаткування;

IC – вкладений капітал;

WACC – середньозважена ціна капіталу [32, С. 56-59].

Ефективне управління активами підприємства неможливе без постійного моніторингу впливу різних факторів на створення доданої вартості. Формула розрахунку економічної доданої вартості (EVA) наочно демонструє, що саме дозволяє підприємству збільшувати свою вартість.

Для оптимізації структури капіталу та максимізації EVA необхідно враховувати як внутрішні, так і зовнішні фактори. До внутрішніх факторів належать: ефективність виробництва, якість продукції, організація управління, а також структура капіталу. Зовнішні фактори включають: стан економіки, конкуренцію, зміни законодавства тощо.

Збільшення обсягу операційного прибутку, яке є ключовим компонентом EVA, може бути досягнуто за рахунок зростання обсягів виробництва, розширення асортименту продукції та диверсифікації діяльності. Однак, при цьому необхідно забезпечити оптимальне співвідношення між власним і залученим капіталом, щоб мінімізувати вартість фінансування та знизити фінансові ризики

Модель EVA для оптимізації фінансової стратегії господарства передбачає реалізацію 5 етапів:

1. Цілі: Збільшити вартість компанії шляхом максимізації економічної доданої вартості (EVA).
2. Аналіз: Глибоко вивчається як внутрішнє (ефективність, структура капіталу), так і зовнішнє середовище (конкуренція, економіка).
3. Стратегія: Формується портфель проектів з максимальною EVA, оптимізується структура капіталу, впроваджуються заходи для зниження ризиків.
4. Реалізація: Розробляється детальний план дій, здійснюється постійний моніторинг виконання.
5. Оцінка: Регулярно оцінюється ефективність стратегії та вносяться необхідні корективи.

Ця модель дозволяє підприємствам будь-якої форми власності приймати обґрунтовані фінансові рішення, спрямовані на довгострокове зростання та підвищення конкурентоспроможності.

Рис. 3.4 Універсальний макет оптимізації структури фінансових

ресурсів господарства

Пропонуємо на рис. 3.4 структуру та ключові елементи для побудови узагальненого макету взаємозалежності між факторами внутрішнього та зовнішнього середовища, які у взаємодії впливають на оптимізацію структури фінансових ресурсів підприємства.

EVA є цінним інструментом для фінансових менеджерів, але її не слід розглядати як єдине джерело інформації для прогнозування грошових потоків.

Для більш точного прогнозування необхідно використовувати комплексний підхід, що включає в себе як фінансовий аналіз (включаючи EVA), так і аналіз зовнішнього середовища, а також експертні оцінки.

Щоб успішно керувати підприємством, необхідно постійно аналізувати його слабкі сторони та вживати заходів для їх усунення. Крім того, важливо розуміти, що фінансові ресурси, зокрема акціонерний капітал, відіграють ключову роль у бізнесі. Обсяг акціонерного капіталу повинен бути достатнім для забезпечення стабільного розвитку компанії. Інвестуючи кошти, підприємство має прагнути до отримання прибутку, який перевищує витрати на залучення та обслуговування цих коштів.

Отже, вважаємо, що фінансові менеджери несуть відповідальність за досягнення стратегічних цілей підприємства. Одним з ключових індикаторів їхньої ефективності є зростання економічної доданої вартості. Для досягнення цієї мети фінансові менеджери повинні володіти високим рівнем професіоналізму та глибоким розумінням фінансових процесів. Їхні рішення безпосередньо впливають на фінансову стійкість компанії як у поточному періоді, так і в майбутньому. Беззаперечним є той факт, що довгостроковий успіх підприємства значною мірою залежить від ефективності управління фінансами. Фінансові менеджери відіграють ключову роль у забезпеченні стійкого зростання компанії через збільшення економічної доданої вартості. Їхні дії, спрямовані на оптимізацію фінансових потоків і підвищення ефективності використання ресурсів, мають стратегічний характер і впливають на довгострокові перспективи розвитку підприємства.

Ефективне управління грошовими потоками підприємства вимагає комплексного підходу, який передбачає залучення всіх учасників фінансових процесів – від керівництва до рядових співробітників. Забезпечення фінансової стабільності підприємства пов'язане з необхідністю скоординованих дій усіх учасників фінансових відносин, спрямованих на оптимізацію грошових потоків.

З метою ефективного управління фінансами підприємства необхідно активно застосовувати методи фінансового аналізу, вивчати досвід конкурентів та регулярно підвищувати кваліфікацію. Це дозволить впроваджувати сучасні інструменти фінансового контролю та оптимізувати використання ресурсів.

Обираючи джерела фінансування, кожне підприємство має враховувати свої унікальні особливості. Не існує універсального рішення, яке підійде всім. Оптимальний вибір залежить від багатьох факторів, включаючи розмір бізнесу, галузь, фінансовий стан та стратегічні цілі. В умовах війни особливо важливо шукати стабільні джерела фінансування, такі як власні оборотні кошти та амортизаційні відрахування.

Процес формування фінансових ресурсів українських підприємств гальмується кількома факторами. По-перше, відсутність стратегічного підходу до фінансового управління та недостатня кваліфікація фахівців у цій сфері обмежують можливості ефективного використання коштів. По-друге, війна суттєво знизила інвестиційну привабливість країни, що ускладнює залучення зовнішніх інвестицій. По-третє, недовіра до кредиторів, пов'язана з непрозорими умовами кредитування та відсутністю гарантій повернення інвестицій, відштовхує потенційних інвесторів.

Далі спробуємо визначити напрями оптимізації джерел формування фінансових ресурсів для сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області. Їх реалізація дозволить імплементувати якісний підхід до процесу формування джерел фінансових ресурсів.

Не варто недооцінювати потенціал навіть невеликих змін у фінансовій стратегії підприємства. Часткове впровадження запропонованих напрямів оптимізації може стати першим кроком на шляху до фінансового оздоровлення та успішного розвитку бізнесу. Це інвестиція в майбутнє вашого підприємства.

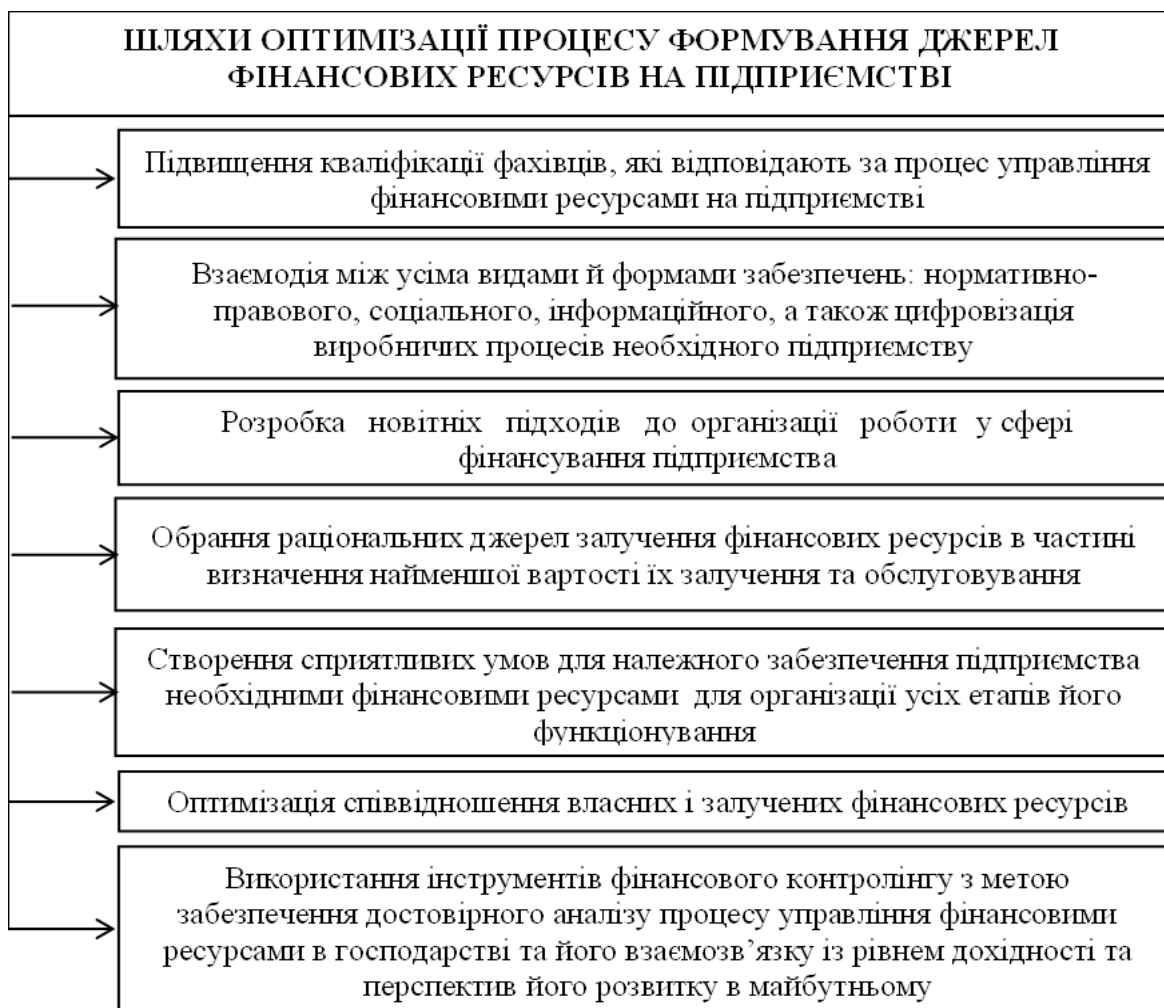

Рис. 3.5 Напрями оптимізації джерел фінансових ресурсів у сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі Українки

Таким чином, систематизувавши різноманітні методики, ми зможемо створити єдину методологічну основу для формування фінансових ресурсів підприємства. Це дозволить не лише оптимізувати існуючі процеси, але й розробити нові, більш ефективні підходи до фінансового управління . в сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На основі проведеного дослідження кваліфікаційної роботи стосовно питання управління фінансовими ресурсами у сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі України Дубенського району Рівненської області зробимо певні узагальнення із виконаної роботи.

У сучасних умовах, особливо в умовах війни, успіх бізнесу безпосередньо залежить від наявності стабільних фінансових потоків. Для забезпечення безперебійної діяльності підприємствам необхідно не тільки залучати достатню кількість фінансових ресурсів, але й ефективно їх розподіляти. Ключовим завданням для керівників господарюючих суб'єктів є розробка та впровадження системних підходів до формування та управління фінансовими потоками.

Провівши аналіз виробничої та організаційно-економічної діяльності об'єкта дослідження, бачимо позитивну динаміку результатів діяльності виробничого кооперативу впродовж 2021-2023 рр. Так, узагальнений обсяг фінансових ресурсів у 2023 р. зріс на 30854 тис. грн або на 27,9 % у порівнянні із 2021 р. Такий стан фінансових справ вказує на високу питому частку власних фінансових надходжень у структурі фінансових ресурсів підприємства в 2021-2023 рр., а також і на те, що досліджуваний кооператив немає гострої потреби у додатковому залученні грошових засобів і самостійно може продовжувати триматися ринкових позицій. Якщо мова йде за обсяг власного капіталу СВК ім. Лесі Українки, то відзначимо що забезпечення у 2021 р. було на рівні 39422 тис. грн., а в 2023 р. – 68149,5 тис. грн, що на 72,9% збільшився впродовж звітного періоду.

Обсяги грошових коштів в досліджуваному господарстві зросли впродовж 2021-2023 рр. Так, у 2021 р. їх величина була в межах 96455 тис. грн, що на 67,3% або 64960,9 тис. грн зросла на кінець звітного періоду. Така ситуація позитивно характеризує функціонування сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської і створює передумови для подальшого його розвитку і

диверсифікації виробництва. Якщо проаналізуємо обсяги необоротних активів, то констатуємо, що значення цього показника суттєво зменшилися із 26727 тис. грн у 2021 р. до 18738,4 тис. грн у 2023 р., що на 29,9% менше до початку досліджуваного періоду.

Із аналізу даних оцінки пасиву балансу сільськогосподарського виробничого кооператив імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області у 2021-2023 рр., продемонстрованого у цій таблиці, простежуються позитивні зміни в частині сформованих джерел коштів підприємства (зростання на 67,3% у 2023 р. по відношенні до 2021 р. або 64960,9 тис. грн).

На правильне співвідношення між статтями пасиву балансу кооперативу вказує зростання із 39422 тис. грн у 2021 р. до 68149,5 тис. грн у 2023 р. вартості власного капіталу підприємства. Обсяг коштів зріс, що свідчить про правильний управлінський підхід у формуванні власного капіталу господарства, поступове зменшення своїх довгострокових зобов'язань. Відмітимо, що збільшення джерел коштів підприємства вказує на підвищення його фінансової стійкості (господарство менше залежить від зовнішнього фінансування і має більше можливостей для розвитку), збільшення його кредитоспроможності, оскільки банки та інші кредитори охочіше надають кредити підприємствам з великим власним капіталом.

Проаналізувавши структуру фінансових ресурсів у сільськогосподарському виробничому кооперативі імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області протягом досліджуваного періоду, видно, що питома вага між власним і позиковим капіталом у рівні роки відрізнялася, а це свідчить про коливання запасу фінансової міцності підприємства. Якщо говорити про загальні тенденції, то у 2023 р. спостерігається збільшення суми власних грошових засобів на 28727,5 тис. грн у порівнянні з 2021 р. або на 1,3% мали місце відхилення. Це вказує на те, що досліджуване підприємство зміцнює свій фінансовий запас і все менше починає бути залежним від зовнішніх запозичень.

Зауважимо, що впродовж 2021-2023 рр. досліджуване підприємство

здійснювало впродовж звітнього періоду прибуткову виробничо-господарську та фінансову діяльність, то у статті «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» спостерігається динамічне зростання обсягу дохідності. Так, у 2021 р. розмір нерозподіленого прибутку був на рівні 36057 тис. грн, а у 2023 р. – зріс на 29550,7 тис. грн або 81,6% відповідно. Це суттєве зростання прибутків досліджуваного кооперативу у вартісному його враженні і є свідченням ефективного управління грошовими потоками впродовж 2021-2023 рр.

У загальних рисах відзначимо високі результати господарської, операційної, фінансової діяльності об'єкта дослідження впродовж звітнього періоду.

З метою забезпечення зростання показників ефективного використання фінансових ресурсів сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області запропоновано шляхи, які доповнюють один одного і у підсумку формують системний підхід до реалізації фінансової стратегії господарства. Щоб успішно працювати в динамічному бізнес-середовищі, досліджуване підприємство повинно прагнути до фінансової стабільності та забезпечення фінансової рівноваги своєї підприємницької діяльності. Це передбачає збалансований розвиток фінансової сфери, що дозволяє мінімізувати вплив зовнішніх чинників, ефективніше використовувати власні ресурси та максимізувати прибуток. Такий підхід сприяє зменшенню залежності від зовнішнього фінансування та підвищенню стійкості бізнесу. Запропонований підхід до розвитку бізнесу передбачає дотримання чинного законодавства та спрямований на підвищення фінансової стійкості підприємства. Однак, необхідно враховувати, що фінансова діяльність підлягає певним обмеженням, пов'язаним з виконанням зобов'язань перед контрагентами, кредиторами та працівниками, дотримання яких є ключовим фактором для досягнення стабільного фінансового стану.

Формування внутрішньої системи управління фінансами досліджуваного підприємства передбачає визначення оптимального обсягу, структури та ефективного використання фінансових ресурсів, враховуючи при

цьому вплив зовнішніх факторів, таких як кон'юнктура ринку, діяльність конкурентів та взаємодія з фінансовими інститутами. Глибокий аналіз фінансових показників, таких як рентабельність активів, оборотність оборотних активів та коефіцієнт покриття поточних зобов'язань, дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів підприємства. Застосування матричного аналізу, наприклад, матриці SWOT, дозволяє виявити сильні та слабкі сторони підприємства, а також можливості та загрози зовнішнього середовища. Це, в свою чергу, лежить в основі визначення оптимальної структури фінансування, яка мінімізує ризики і максимізує прибутковість. Для детального аналізу структури фінансових ресурсів доцільно використовувати матричний підхід. Наприклад, матриця BCG дозволяє класифікувати різні види активів за рівнем їхньої прибутковості та темпами зростання. Це допомагає визначити, які активи є найбільш перспективними і вимагають додаткового фінансування, а які слід продати або ліквідувати. На основі отриманих результатів можна розробити оптимальну стратегію фінансування, яка забезпечить стабільний розвиток підприємства

Запропоновано досліджуваному господарству також використати концепцію економічної доданої вартості, яка дозволяє подолати обмеження у визначенні оптимальної структури його капіталу.

Цінність розрахунку EVA полягає в тому, що він дозволяє оцінити реальну ефективність діяльності підприємства та визначити його ринкову вартість, що є основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Розрахунок EVA є потужним інструментом стратегічного управління, оскільки дозволяє оцінити, наскільки ефективно підприємство створює вартість для своїх акціонерів та інших стейкхолдерів. На цій основі сформовано та ключові узагальнений макет взаємозалежності між факторами внутрішнього та зовнішнього середовища, які у взаємодії впливають на оптимізацію структури фінансових ресурсів сільськогосподарського виробничого кооперативу імені Лесі Українки Дубенського району Рівненської області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г. М., Журавель Т. М., Михайленко Р. М. Фінанси підприємств: [навч. посіб. для самот. вивч. дисципліни]. 3-тє вид., виправ. і доповн. К.: Знання-Прес. 2009. 300 с.
2. Аранчій В. І., Чумак В. Д., Смолянська О. Ю. і ін. Фінансова діяльність підприємств: навч. посіб. К.: ВД „Професіонал”, 2004.- С. 124-125, 129-131.
3. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2009. С. 126-134, 136-137.
4. Бобильова А.З. Фінансовий менеджмент. Проблеми і рішення; справа, Академія народного господарства. Москва. 2016. 336 с.
5. Василик О. Д. Теорія фінансів : [підр] К.: НІОС. 2000. С. 76.
6. Власова Н. О., Мелушов І.Ю. Ефективність формування фінансових результатів роздрібної торгівлі: монографія. Харків. Харківський державний університет харчування та торгівлі, 2008. 259 с.
7. Ковальчук Н. О Концептуальні засади оптимізації структури капіталу вітчизняних підприємств. Економічний простір. 2017. №117. URL: file:///Users/natalia/Downloads/ecpros_2017_117_16.pdf
8. Козачок І. А. Формування та управління ефективним використанням фінансових ресурсів підприємства. Гуманітарний вісник ЗДІА. 2011. № 47. С. 227 – 283.
9. Курінна О. В. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка. 2013. Вип. 2. С. 140 - 148.
10. Литвин Б. М. Стельмах М. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: «Хай-Тек Прес», 2015. 336 с.
11. Лігоненко Л. О. Гуляева Н. М., Гринюк Н. А. Фінанси підприємств: підручник. К.: КНТЕУ. 2007. 491 с.

12. Ліпецька О. М. Управління фінансовими ресурсами суб'єктів бізнесового середовища: виклики та можливості. *Фінанси України*. № 9. 2022 С. 78-92.
13. Логоша Р.В., Мазур К.В. Методичні підходи до здійснення оцінки ефективності використання економічного потенціалу аграрних підприємств. *The scientific heritage*. 2020. №49 (49). Vol. 6. P. 3 – 12.
14. Лубенченко О.Е., Акмаєва Н.В., Чабаненко І.Л. Фінансовий контролінг суб'єктів господарювання: навч. посібн. Алчевськ: ДонДТУ, 2010. 116 с.
15. Лукіна Ю. В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства. *Фінанси України*. 2013. № 3. С. 113 - 118.
16. Мазаракі А., Мельник Т. Інновації як джерело стратегічних конкурентних переваг. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2018. № 2. С. 5–17.
17. Марич П. М. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання.: навч. посіб. Львів. 2011. 250 с.
18. Матейко С. В. Фінансова звітність як інформаційна база аналізу фінансових ресурсів та шляхи її вдосконалення. *Держава та регіони*. 2016. №3. С. 196-199, 211.
19. Месель-Веселяк В. Я. Ефективність господарювання в умовах невизначеності. *Фінанси України*. № 6. 2023 С. 42-57.
20. Мілгром П., Робертс Д. Економіка, організація, менеджмент: посібник. Вид-во: Економічна школа, 1999. Т. 2. 422 с.
21. Наказ Міністерства фінансів „Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності” від 28.03.2013 р. № 433 (із змінами та доповненнями № 46 від 02.02.2024 р.). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
22. Наказ Міністерства фінансів „Про затвердження Методичних рекомендацій з перевірки порівнянності показників фінансової звітності” від

11.04.2013 р. № 476 (із змінами та доповненнями № 250 від 17.05.2024 р.). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>

23. Наказ Міністерства фінансів „Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 Загальні вимоги до фінансової звітності ” від 07.02.2013 р. № 73 (із змінами та доповненнями №624 від 07.11.2023 р.). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>

24. Назаренко І. М., Тетерук П. Р. Удосконалення формування та розподілу прибутку підприємств державної форми власності. *Фінанси України*. 2021. № 2. С. 65-78.

25. Нестеренко С. С. Стратегія утворення регіональних конкурентних переваг: аналіз та елементи формування. Держава та регіони. Серія: *Економіка та підприємництво*. №2 (119), 2021. С. 15 – 22.

26. Нечипоренко А. В., Рибалкіна А. О. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL:

http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/87.pdf (дата звернення: 15.11.2024)

27. Ногіна С., Свірідова М. Шляхи вдосконалення формування та розподілу прибутку. *Економічний аналіз*. 2011. Вип. 8., Ч. 2. С. 283 – 285.

28. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія) : [навч. посіб.] / В. М. Опарін. – 2-ге вид., доп. і перероб. К.: КНЕУ, 2002. 240 с.

1. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2000. С. 134, 207, 267.

29. Рогач О. І. Міжнародне короткострокове фінансування транснаціональної фірми. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія : Міжнародні відносини. . : КНУ імені Тараса Шевченка ; ВПЦ «Київський університет». 2002. Вип. 22. С. 91-94.

30. Романенко Т. В. Шляхи удосконалення формування та використання фінансових ресурсів підприємств. *Наукові праці. Економічні науки*. 2012. С. 248-252.

31. Романишин В. О., Бернацька А. О. Фінансова стратегія та її роль у забезпеченні стійкого розвитку підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. № 2. 2020 С. 54-62.

32. Слюсаренко К. В., Британ С. А. Проблеми формування та використання фінансових ресурсів підприємств України в сучасних умовах господарювання. *Молодий вчений*. 2015. № 5 (20). С. 84 -91.

33. Східницька Г. В. Теоретичні аспекти конкурентних стратегій при формуванні системи стратегічного управління в сільськогосподарських підприємствах. *Scientific works: „Cross-border cooperation as a vector of development of small and medium enterprises of Ukraine with the V-4 countries-2nd ISSUE*. Bratislava, January 2017. С. 317-324.

34. Східницька Г. В. Фінансове забезпечення в контексті організаційно-економічного механізму функціонування сільськогосподарських підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 1 [26]. С. 226-233.

35. Третьяков О. В., Зацарний В. В., Безсонний Л. В. *Охорона праці: навч. посібн.* / за ред. К. Н. Ткачука. К.: Знання. 2010. 167 с.

36. *Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб.* / О. В. Кнейслер, І. С. Гуцал, О. Р. Квасовський, Н. Я. Спасів. Тернопіль: Вектор, 2016. 388 с.

37. *Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни* / [О.О. Терещенко, Я. І. Невмержицький, А.П. Куліш, С. І. Терещенко та ін.]; заг. ред. О.О. Терещенка; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». Вид. 3-тє, без змін. К.: КНЕУ. 2009. 312 с.

38. *Фінансова стратегія [Електронний ресурс]: навч. посібн.* І. В. Журавльова. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2019. 184 с.

<http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/25293/1/2019-%D0%96%D1%83%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%86%20%D0%92.pdf>

39. Фінансовий менеджмент: підручник / [А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.]; кер. кол. авт. і наук. ред. А.М. Поддєрьогін; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». Вид. 2-ге, без змін. К.: КНЕУ, 2008. 535 с.

40. Хрущ Н. А., Доценко В. В. Аналіз сучасних підходів до визначення сутності фінансових ресурсів підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2015. № 3. Т. 3. С. 274-277.

41. Шевченко В.О. Напрямки використання фінансових ресурсів підприємств. Європейські перспективи. 2014. № 5. С. 126-133. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2014_5_24